

75521

30

Drasche

Lazar

Boldogsd

OSZK

NM

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Central Szekesfehervar Library

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BOLDOGSÁG

SZINJÁTEK
NÉGY FELVONÁSBAN

IRTA
DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD

BUDAPEST, 1918
FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda
KIADÁSA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BOLDOGSÁG

SZINJÁTÉK
NÉGY FELVONÁSBAN

IRTA
DRASCHE-LÁZÁR ALFRÉD

BUDAPEST, 1918
FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda
KIADÁSA

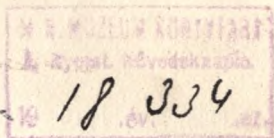
~~Pochung~~
~~550 aa / 30~~

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

75521

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

SZEMÉLYEK :

HILÁRY, szobrászművész.

MAGDA, a felesége.

TAKÁTS OLGA.

KONCZ.

SZOBALÁNY.

Történik ma, Hiláry városligeti műtermében. Az első felvonást a másodiktól néhány hónap, az utóbbit a harmadiktól, valamint ezt a negyediktől néhány nap választja el.

*Először adták Budapesten a Vígszínházban,
1918. évi június hó 1-én, a következő szerep-
osztással:*

HILÁRY		Góth Sándor.
MAGDA		Makay Margit.
OLGA		Gombaszögi Ella.
KONCZ		Kardoss Liza.
SZOBALÁNY		Gajáry Márta.

Rendező: Góth Sándor.

ELSŐ FELVONÁS.

Szalon Hiláry műtermében. Balra kandalló, ettől jobbra és balra egy-egy kényelmes karszék. Ugyancsak balra, a sarokban, néhány lépcső felvezet kisebb szobához a melyet oszlopos kőkorlát választ el a szalontól s a melynek hátsó falában lévő ajtó egyúttal főbejárat. E kisebb szoba jobb oldalán másik, gobelinfüggöny által eltakart nyílás, mely mögött a villa felső szobáiba vezető lépcső látható. A szalon hátsó falában nagy ívezett nyílás, melyen át az ott lévő hatalmas műterem kényelmesen áttekinthető; utóbbihoz szintén néhány széles lépcső vezet fel. A műterem kétoldalt széthúzható gobelinfüggöny által teljesen elzárható a szalontól. Ez a függöny az első felvonás alatt szét van húzva. A műteremben különböző alakú és nagyságú szobrok, többnyire aktok, a falon képek, rajzok, domborművek; a háttérben az egész falat elfoglaló ablak, melyen keresztül a Városliget látható. A műteremben, elől, szobrász-állvány

ezen polgári kinézésű férfi-mellszobor munkában lévő agyagmintája. A műterembe vezető lépcsőtől balra, a szalonban, rövidebb fal, előtte antik bútordarab, a lépcsőtől jobbra nyitott zongora kottákkal, művészi értékű takaróval, rajta néhány fénykép keretben, villanycsengő, apró szobor, csecsebecsék. Jobbra, a kertbe nyíló ablak, csipkefüggönynyel. A zongora előtt antik karszék, a szoba közepén kerevet, e mellett balra kisebb asztal és karszék. A falakon kisebb-nagyobb, értékes képek. A mennyezeten stílszerű csillár. Délután.

ELSŐ JELENET.

MAGDA, később HILÁRY.

(MAGDA 30 éves, finom vonású, elegáns asszony, utczai ruhában, jobbra, az ablakhoz támaszkodva áll s kinéz ; a műteremből hallani, a mint Hiláry mélabús magyar nótát füttyöl. Magda megfordul, némi aggodalommal a műterem irányába tekint, aztán sóhajt, majd a zongorához ül, azt kinyitja s halk akkorddal kíséri Hiláryt. Abbahagyja ; lehorgasztja a fejét.)

(HILÁRY 40 éves, művészkülsejű, azért ren-

desen, sőt bizonyos részletekben, mint nyakkendő, czipő stb. válogatottan öltözött férfiú, fehér zubbonyban, feltűrt ingujjakkal, egyik kezében mintázófával, halkán fütyörészve, szórakozottan jön a műteremből, ránéz Magdára, aztán fáradtan karszékebe dobja magát s hátradúlve, lábát kinyújtja.)

MAGDA (hátrafordul, kedvesen). Elfáradtál?

HILÁRY. El. (Szünet.)

MAGDA (felkel, közelebb jön). Nem csoda. Egész nap dolgozni, mindig csak dolgozni! (Leül.) Aggódok miattad. Lehetetlen, hogy, idegeid kibírják...

HILÁRY (szabad kezével kicsinylő mozdulatot tesz).

MAGDA. Ez az oka álmatlanságodnak, levertségednek is. Csakhogy neked hiába beszél az ember. (Szünet.) Nem akarsz egyet járni? Az idő gyönyörű....

HILÁRY (röviden). Nem.

MAGDA. Vagy feküdj le egy kicsit, Pista! Szobádban nem hallasz semmi neszt, még az autók túlkölését sem. Sápadt vagy, meglátszik rajtad a kimerülés.

HILÁRY (*türelmetlenül*). Ugyan hadd . . .
(*A többi magába fojtja.*)

MAGDA. Semmit sem mondhatok neked, mindjárt türelmetlen vagy, ideges, pedig csak a legjobbat akarom . . .

HILÁRY (*hirtelenül felugrik s mérgesen néz Magdára*). Kérlek igazán . . .! (*Nyel.*) Minden áron ki akarsz innét üldözni? (*Indulatosan földre dobja a mintázó-fát.*)

MAGDA (*békítőleg*). Kérlek! . . . Már hallgatók. (*Lehajtja fejét.*)

HILÁRY (*indul, majd fel-alá jár*). Ki nem állhatom, ha úgy bánnak velem, mintha isten tudja, milyen nagy beteg volnék! (*Gúnyosan utánozza Magdát.*) «Úgy aggódom miattad!» «Sápadt vagy!» — «Az idegeid». — Hadd az embert békén. (*Szünet után nyugodtabban.*) Nagyon jól tudom, hogy velem élni nem öröm. Utálatos vagyok, kiállhatatlan, ideges! De fölösleges ezt mindennap százszor az ember orra alá dörzsölni! Minek is élek! Olyan vagyok, mint a here. Tisztességes dolgot már nem tudok alkotni, keresni alig keresek valamit, gyermekeink nincsenek . . . Minek él az ilyen

ember? Mit keresek itt? Mert te, te hálaistennek olyan gazdag vagy, hogy nem szorulsz «családfenntartóra».

MAGDA (*csöndesen elkezd zokogni*).

HILÁRY (*megáll*). Látod, hogy igazam van? Hát ezért élek? Mert szerencsésen ismét odáig jutottunk, hogy sírsz. Igazán kétségbeejtő!

MAGDA (*fejét rázza*). Nem sírok.

HILÁRY (*bánkódva*). De, sírsz. (*Közelebb jön.*) Nem elég, hogy magam ilyen szeretetreméltó vagyok, veled is megutáltatom az életem és bánthatlak, szomorítalak. Ez az egyetlen, amihez értek. Ne haragudj rám, Magda! Szegény bolond vagyok ... (*Megérinti Magda fejét.*)

MAGDA (*megfogja Hiláry kezét*). Nem haragszom. Csak sajnállak. Szeretnék rajtad segíteni, szeretném életedet vidámmá, kedvessé tenni, visszavarázsolni a régi boldog, gondtalan napokat, a mikor mindig mosolygónak, jókedvűnek láttalak. Nem sikerül. Hiába minden ... (*Lehorgasztja a fejét.*)

HILÁRY (*ráhajol és megcsókolja Magda haját*). Szegénykém! Milyen jó vagy hozzám,

milyen elnéző! Csupa kedvesség, szív, türelem . . . Más asszony már régen otthagyt volna a faképnél! (*Pár lépést tesz, aztán gondolkozva megáll.*)

MAGDA. Más asszony talán jobban teljesítette volna feladatát melletted. Én csak egyszerű, prózai lény vagyok.

HILÁRY (*szemrehányólag*). Magda!

MAGDA. Csodállak, föltekintek hozzád, azt hiszem értelek is. De nem nyujtok neked semmitsem, nem tudlak buzdítani, megihletni; pedig neked olyan asszony kellene. Olyasvalaki, a kinek része van alkotásaidban.

HILÁRY (*ingerülten*). Már megint kezd? Hát nem érzed, hogy engem az ilyenekkel halálra kínoz?

MAGDA (*ijedten tekint rá*). Bocsáss meg, nem szóltam semmit, ostobaság volt. Ne is hallgass rám, kérlek . . .

HILÁRY (*kis szünet után*). Az embernek nem lehet mindig jókedve. Még a bohóc is néha ballábbal kel. Ez a sok postamunka, a mit most végzek, lélekölő. Kongresszusi plakettek, síremlékek, mindenféle érdek-

telen emberek mellszobrai és megint sír-
emlékek.

MAGDA. Senkisé is kényszerít arra, hogy
ilyen unalmas dolgokat csinálj. Hála isten-
nek, nem szorulsz rá.

HILÁRY. Dehogyan nem szorulok rá! Vagy
azt szeretnéd, ha olyan férjed volna, a kit
te tartasz el?

MAGDA. Sőt ellenkezőleg! De már annyit
szereztél, hogy van saját vagyond is ; azért
mondom : nem szorulsz postamunkára. —
Inkább ne csinálj semmit, vagy határozd el
magadat valami nagyra! Teremts valamit
saját gyönyörűségedre, ne mindig meg-
rendelésre.

HILÁRY. Majd megcsinálom a saját sír-
emlékemet.

MAGDA (*szemrehányólag*). Pista!

HILÁRY. Magda, ez nem is rossz ötlet!
Ha meghalok —

MAGDA. Ne beszélj mindig a halálról!
Megint meg akarsz ríkatni?

HILÁRY (*késérő gúnnyal*). Ezen nincs
mit sírni! Ha egyszer meghalok — és ezt
nem kerülhetem el, ugyebár? — bizonyos,

hogy emléket fogsz emeltetni a sírom fölött. Azt pedig magam fogom megmintázni, mert úgysem tudnék nyugodtan pihenni, ha valamelyik drága kollegám zseniális szörnyszüleménye nyomná a mellemet. Akkor már inkább a saját tákolmányom árnyékában pihenek.

MAGDA (*mosolyogva*). Erre még ráérsz. Azt szeretném, ha valami szépet, nagyot csinálnál. Például egy allegorikus alakot. Olyasmire gondolok, mint a Szabadság-szobor! Az volt utolsó nagy alkotásod, annak pedig már három éve!

HILÁRY (*bizalmatlanul*). Hát a királyné pozsonyi emléke?

MAGDA. Az is kitűnő volt! Szóval, ha már egy pillanatig sem maradhatsz nyugodtan, keress valamit, a mi szellemileg kielégít, a mibe befektetheted grandiózus tudásodat, egész tehetségedet!

HILÁRY (*szünet után*). Képtelen vagyok rá.

MAGDA. Ki vagy merülve.

HILÁRY. Dehogy! Hanyatlom, ez az igazság. Abba kellene hagynom a mesterséget. Úgy kellene cselekednem, mint a nagy szí-

nésznek, a ki látva, hogy lejárta magát és tehetsége fogytán van, még egyszer összecsődíti az embereket s miután vagy százszor megjelent a függöny előtt, virágok, koszorúk közé temetve, örökre búcsúzik a közönségtől. A közönség meg van hatva, a művész is, az igazgató könnyez, a rivális zokog és alapjában véve mindenki örül és boldog. Csak az a baj, hogy a színész megengedheti magának ezt a luxust, — én nem. Én nem állhatok a pozsonyi műemlékem elé, nem vághatom magamat pózba a Szabadság-szobor előtt, én nem mondhatom páthosszal: «A mór megtette kötelességét, a mór mehet!» Arra pedig, hogy még valamit, valami utolsót, nagyszerűet, óriásit alkossak — — — arra nincs remény.

MAGDA. Milyen kishitű vagy! Minden művész, minden alkotótehetség átesik időnként bizonyos belső evolúciókon, hogy aztán annál tisztábban, hatalmasabban alkothasson! Te is most ilyen állapotban vagy. El fog múlni és egyszerre ismét megfog szállni az ihlet, majd meglátod! Azért mondom, hogy ne erőltess a munkát.

HILÁRY. Ideák nélkül nem lehet dolgozni.

MAGDA. Hányszor ajánltam már, utazunk el valahová! Ha ismét meglátod régi kedvenczeidet, a klasszicizitás gyönyörű tanuit . . .

HILÁRY (*közbevág*). Ezen régen túl vagyok! Mit nézzem a hideg, rideg márványt! Az nekem már nem mond semmitsem. Bámuljam Michel-Angelo hazug alakjait, a melyek külsőleg szigorú prűdériával kérkednek, míg igazi lényük nem egyéb ábrándos, majdnem nőies s ezért kétszeresen visszataszító erotikánál? Vagy Donatellót keresett naturalizmusával, merev mozdulataival, szögletes vonalaival? Vagy talán Verocchiótól tanuljak? Én, a kiről valamikor azt mondták, hogy ha nem születtem volna a milói vénusz felfedezése után, — nekem kellene azt tulajdonítani? Az én technikám nem szorul többé iskolára! (*Szünet.*) Egy iskola van, a melyben még én is tanulhatnék valamit: az élet. Az még inspirálhatna . . .

MAGDA. Akkor menj az élet iskolájába! Ki gátol ebben?

HILÁRY (*pillanatig ránéz Magdára*). Jól van, jól... (*A műterem felé indul.*)

MÁSODIK JELENET.

MAGDA. SZOBALÁNY.

SZOBALÁNY (*jön, majd megáll, látva, hogy Magda egyedül van*).

MAGDA (*feltekint*). Keres valamit, Róza?

SZOBALÁNY (*habozva*). Neem... csak meg akartam nézni, egyedül tetszik-e lenni a nagyságos asszonynak.

MAGDA. Egyedül vagyok. Akar valamit?

SZOBALÁNY (*zavartan*). Igen. Arra akartam kérni a nagyságos asszonyt, hogy... Én itt nem maradhatok.

MAGDA. Miért?

SZOBALÁNY. Azért.

MAGDA. Nem tetszik magának minálunk? Mi meg vagyunk magával elégedve! Igaz, hogy csak pár nap óta van a házunknál, de...

SZOBALÁNY. Nem maradhatok itt, megszerez a szégyen. Én tisztességes lány vagyok s nem nézhetem azt a sok mindenfélét, a

mi ebben a házban van. A hová néz az ember mindenütt van valami, a mi... Nem maradhatok itt. Már föl sem merek tekinteni, ha bejövök a szobába... de különösen a műterembe!

MAGDA (*elneveti magát*). Ugyan menjen! Ez művészháznál nincs máskép! A kinek tiszta a lelke, annak nincs oka szégyenkeznie.

SZOBALÁNY. Nem is szólnék semmit sem, ha nem láttam volna azt a szobrot ott bennt, a műteremben, a mely olyan, mint a nagyságos asszony...

MAGDA (*pillanatig gondolkozik, aztán ismét elneveti magát*). Igen, igen, azt a férjem készítette, mikor egészen fiatal házasok voltunk.

HILÁRY (*kezd figyelni a beszélgetésre, anélkül, hogy előre jönne*).

SZOBALÁNY. És a nagyságos asszony nem halt meg a szégyentől?

MAGDA. Nem bizony! Hisz mindnyájunkat egyformának teremtett az úristen.

SZOBALÁNY (*kérdően tekint Magdára*). Az lehet, hogy az Úristen egyformának terem-

tett bennünket, de mire való akkor a ruha? (*Rövid szünet.*) Attól félek, hogy a nagyságos úr egyszer csak engem is megkíván mintának, vagy minek is nevezik az effélét, már pedig ebből nem lesz semmi, inkább meghalok!

MAGDA (*jókedvűen*). Nyugodt lehet, a férjem nem is gondol erre.

SZOBALÁNY (*bambán kis ujját rágja, majd bizalmatlanul tekint Magdára*). Egész bizonyos, hogy a nagyságos úr nem akar megmintálni?

MAGDA (*jóságosan ráteszi kezét a szobalány vállára*). Egész bizonyos! Most csak menjen és végezze dolgát.

SZOBALÁNY (*gyors elhatározással kezét csókol Magdának, aztán sietve el a fölépcsőn*).

MAGDA (*néhány lépést tesz a műterem felé*).

HILÁRY (*előre jön*).

MAGDA (*jókedvűen*). Hallottad?

HILÁRY (*készerű mosolylyal*). Hallottam. Miért nem küldted a pokolba ezt az ostoba libát? A mióta betette a lábát házunkba, egyéb dolgom sincs, mint mindenféle rongyokat leszedni a szobraimról, a melyeket

ez a szegyenlős szűz titokban minden reggeli takarításnál rájuk akaszt.

MAGDA. Szegény leány! Azt hiszem, majd megszokja a művészi atmoszférát.

HILÁRY *(unottan vállat von, fáradtan nyújtózkodik, majd ismét a műterem felé indul)*.

MAGDA *(felugrik s elállja az útját)*. Már nem engedlek dolgozni. Még mindig azon az unalmas Novákon dolgozol?

HILÁRY. Ma reggel ismét itt járt az özvegy.

MAGDA. Már megint?

HILÁRY *(gúnyosan)*. Belejtett mint egy asszir siratónő, hosszú, lógó fátyollal s megpillantva a férje szobrát, felkiáltott: «Bélukám, Bélukám!» Aztán a nyakamba akart borulni, de szerencsésen kikerültem az összeütközést. Miért is van csunya nő a világon? Meg kellett esküdnöm, hogy két hét múlva a szobor a kriptán lesz. Ez az élet... *(Keserűn nevet.)*

MAGDA *(valami neszre figyel, aztán az ablakhoz lép, kinnéz)*.

HILÁRY. Mit nézel?

MAGDA (*visszajön*). Semmit, azt képzeltem, hogy kocsi állt meg a ház előtt.

HILÁRY. Még csak az kéne! Kit vársz?

MAGDA. Takáts Olgát; már nem tudod?

HILÁRY. Tudom. (*Indul.*) Jó mulatást. (*Visszafordul.*) Kedves rokonod bizonyára kíváncsi lesz a műtermemre. Mutasd meg neki, nem bánom. Engem azonban nem találtok meg. Nem vagyok itthon. Mondd, hogy ülésem van.

MAGDA. Pedig nagyon helyes leány. Azt mondják, szép is.

HILÁRY. Az az ő baja.

MAGDA. Giza, a ki találkozott vele Münchenben, el volt tőle ragadtatva. Azt mondta, hogy okos, eredeti lány, valami egészen különös . . .

HILÁRY. Ha Giza mondja, akkor már éppenséggel nem vagyok rá kíváncsi.

MAGDA (*tréfásan*). Rajtad igazán nehéz segíteni! Előbb azt mondtad: minek van csunya nő a világon. Most megismerkedhetnél egy csinossal, — ez sem kell. Azért, ha nem akarsz vele találkozni . . .

HILÁRY. Nem én. Senkivel sem. Talán

szóval tartsam ezt a Blaustrumpfot? Hisz ő is «művész», festő vagy micsoda! Köszönöm szépen.

MAGDA. Én bizony kíváncsi vagyok rá. Három éves korában láttam utoljára, de müncheni levele, a melyben látogatását bejelentette, olyan kedvesen, szellemesen volt megírva, hogy biztosan meg fogjuk egymást érteni.

HILÁRY *(felelni akar valamit, aztán a műterem felé indul, de megáll, visszafordul)*. Remélem, nem fogod ideszoktatni! Irtózom a rokonoktól!

MAGDA. Ne félj! Olga csak rövid ideig marad Budapesten, tovább utazik szülővárosába, Kolozsvárra. Különben sincs okod panaszkodni, nem jár hozzánk senki sem, már édes anyám is, mintha kerülné házunkat. Alkalmasint érzi szegény, mennyire szereted a vendégeket...

HILÁRY *(indulatosan)*. Ez már mégis sok! Rám fognád, hogy kinézem az édesanyádat a házamból! Hallatlan! Talán szaladjak át mindennap Budára és könyörögjek a mamának, kegyeskedjék bennünket meglátogatni?

MAGDA (*kétségbeesetten*). Hisz nem mondtam semmit sem!

HILÁRY. Nagyon jól tudom, mi lappang e mögött! Ismerem én a jó budai burgerok eszejárását! Anyád még most sem tudja megbocsátani, hogy szegény emberek gyermeke vagyok és saját munkám erejével küzdöttem fel magamat! Neki gróf vagy gentry kellett volna! Hát nem vagyok se gróf, se gentry! Azt szeretné, csússzak másszak a pénze előtt. Ebből pedig nem eszik! (*Idegesen jár-ke.*)

MAGDA. Kérlek, ne izgasd magad, félreértettél! Borzasztó!

HILÁRY. Nem jár hozzánk senki sem? Ne is járjon! Nem szeretem a társaságot. Minél idősebb leszek, annál világosabban látom, hogy az egyetlen hozzám való társaság jómagam vagyok. Unom az embereket, úgy mint ők engem. Semmi közünk egymáshoz, semmi!

MAGDA (*nyugodtan*). Nem bánt téged senki! Jobban már nem is vonulhatunk vissza, mint a hogy tesszük...

HILÁRY. Nem kényszerítelek rá. Százszor

mondtam, azt csinálhatod, a mihez kedved van, én nem törődöm vele!

MAGDA. Nem, kedves Pistám! Tudom a kötelességemet. Az én helyem itt, te melletted van és a míg magad el nem küldesz, nincs kedvem hozzá, hogy a saját utaimon járjak. Ha meggyőződnek arról, hogy már nem kellek neked, szó nélkül félreállanék.

HILÁRY *(szeme mérgesen felvillog, pillanatig habozik, aztán nehezen mérsékelve magát:)* Szóval — el akarsz tőlem válni?

MAGDA. Ki beszélt elválásról?

HILÁRY. Ki? Hát nem mondtad ebben a pillanatban?

MAGDA. Csak azt mondtam, félreállanék, ha tudnám, hogy terhedre vagyok.

HILÁRY. Vérig akarsz kínozni, vagy mi-csoda? Ezzel nem szabad tréfálni, barátom! Sok mindent vághatunk egymás fejéhez, de ezt nem, még tízéves házasság után sem.

MAGDA. Hidd el, jobb nyíltan beszélnünk. Ebből nem következik semmi, csak a helyzet tisztázódik.

HILÁRY *(mindjobban felhevülve).* Mit

akarsz tisztázni? Nem látok semmi tisztáznivalót!

MAGDA (*kis szünet után*). Ne folytassuk. Igazad van. Ennek nincs célja.

HILÁRY. Persze! Most ki szeretnél bujni a felelet alól! (*Megragadja Magda mindkét kezét.*) Mit akarsz tisztázni? Mit?

MAGDA. Semmit.

HILÁRY (*megrázza Magda kezét*). Beszélj!

MAGDA. Durva vagy...

HILÁRY. Tudom.

MAGDA. Eressz el!

HILÁRY. Mondd meg...

MAGDA. Nem akarok veled vitatkozni, ingerült vagy...

HILÁRY. Nem vagyok az. Csöppet sem. Utoljára kérlek, mondd meg, mire céloztál? (*Elengedi Magda kezét.*)

MAGDA. Minden áron tudni akarod? Jó!

HILÁRY (*leül*).

MAGDA (*igen nyugodtan*). Nem tagadhatod, hogy az utóbbi időben nem olyan köztünk a viszony többé, mint azelőtt volt. Tudom, tízévi házasság után az emberek másként szoktak egymással érintkezni, mint a mé-

zeshetekben. De az az érzésem, hogy az utóbbi időben a jó egyetértésünk veszedelmesen inogni kezd, te pedig olyan ingerültséget árulsz el, a mely nem fakadhat kizárólag csak munkásságoddal való elégedetlenségedből. Félek, hogy kirohanásaid — ellenem irányulnak.

HILÁRY (*meglepetve*). Mit feleljek erre?

MAGDA. Semmit. Megmondtam, a mit gondolok, most tudod.

HILÁRY (*nyugodtabban, majdnem tréfásan*). Komolyan hiszed, hogy ellened irányul, ha néha rosszkedvű, kiállhatatlan vagyok?

MAGDA. Nem hiszem, de így is lehetne. Mert ha *tudnám*, hogy terhede vagyok, szó nélkül levonnám ebből a következtetést.

HILÁRY (*nevetve*). Óh, te édes kis majom!

MAGDA (*egyszerűen*). De a míg megvan bennem a remény és a hit, hogy van hivatás, a melyet be tudok tölteni oldaladon: nem akarok egyebet, minthogy hű, szerető társadnak, pajtásodnak tekints, ki veled jóban és rosszban örömet osztozik.

HILÁRY (*hangosan nevet és tapsol*). Úgy van, úgy van! Éljen, éljen! A szónokot lel-

kesen üdvözlik! (*Felkapja Magdát két karjával és megöleli.*)

MAGDA (*tréfás haraggal*). Menj! Most még ki is nevetsz! Csunya!

HILÁRY. Dehogy nevetlek ki! Meg vagyok hatva — már a magam módja szerint. Hallatlan! (*Tréfásan Magdát minden szó között felváltva megcsókolva.*) Miket képzelsz a kis asszony! Milyen édes, kedves, okos, aranyos kis asszonya van az embernek, aztán minduntalan megszemélteti!

MAGDA (*derűsen, kedvesen*). Hát szeretsz még egy kicsit?

HILÁRY. Hát persze, hogy szeretlek! Csak az a baj, hogy mi sok mindenben nem értjük egymást! (*Elengedi.*) Aztán igazán nem csoda, ha neked társaság kell, zsúr!

MAGDA. Igen. Nem ártana, ha néha egy-két sympatikus emberrel találkoznánk; elsősorban neked használna.

HILÁRY. Nagyon köszönöm.

MAGDA. Hogyan juss új impressziókhöz, ha ki nem mozdulsz a rendes mederből?

HILÁRY (*komolyan*). Azt bíz rád. Tudom, mire van szükségem. (*Hangsúlyozva.*)

Te pedig nem tudod, mit kívánsz magadnak, ha így beszélsz! Az ilyen ostoba találkozásokat, a melyeken csak azt vitatják, hogy Jánosnak viszonya van a Laczi feleségével, hogy Mimiék túlköltekeznek, hogy Puczi eljegyzését felbontották, vagy hogy Feriék gyermeke, ámbár csak hathónapos, máris okosabb, mint az atyja, pedig nem is bizonyos, hogy az atyja tényleg az atyja: az ilyen összejöveteleket rendőrileg be kellene szüntetni. Útálom az effélét! Vagy üljek le bridgezni, bakkozni az ingyenélőkkel? Politizálni szamarakkal? Mondjak léhaságokat az asszonyoknak? Kezdek csupa unalomból viszonyt az egyikkel; nézzem, hogy kiéhezett kandúrok hogy, mint udvarolnak neked? Nem, kedves Magdám, ebből kivénültem. Ha jól esik, járj emberek közé, de engem ne molesztáljatok! A rokonodra pedig nem vagyok kíváncsi, látni sem akarom, — alá' szolgája! (*A műterem felé el.*)

MAGDA (*utánnanéz Hilárynak, majd az ablakhoz lép, aztán lassú léptekkel a kis szobán át a jobboldali lépcsőn el.*)

HARMADIK JELENET.

HILÁRY. OLGA.

HILÁRY (*visszajön a műteremből, mintha keresne valamit. Mikor megpillantja a mintázófát a földön, felemeli és ismét a műterem felé indul*).

OLGA (22 éves, viruló fiatal leány, sikkes, de egyszerű utczai ruhában, kalapban benyit a főbejáraton, egészen a lépcsőig jön s megpillantva Hiláryt, bólint és rámosolyog).

HILÁRY (*meglepetten, kérdőleg tekint Olgára*).

OLGA (*közelebb jön*). Hiláry István szobrászművész, ugyebár?

HILÁRY. Én vagyok.

OLGA. Takáts Olga, (*magyarázólag*) a kedves felesége rokona vagyok...

HILÁRY (*erőltetett hidegséggel*). Tudom. (*Szünet, mely alatt le sem veszi róla a szemét.*) Tessék helyet foglalni, azonnal szólok Magdának. (*Megmutatja Olgának a karszéket a kerevet mellett s kézmozdulattal fel szólítja, foglaljon helyet.*)

OLGA (*lejön, majd leül*). Köszönöm. Kérem, ne zavartassa magát. (*Több ízben komolyan Hiláryra néz, a ki még most sem indult, majd két kezét ölébe téve, iskolás leány módjára «illedelmesen» leül.*)

HILÁRY (*közben a lépcső felé indul és többször visszanéz. Ő és Olga tekintete találkoznak*).

OLGA (*önkéntelenül elmosolyodik, majd lesüti szemét*).

HILÁRY (*megáll*). Magda már nagyon várja...

OLGA (*élénken*). Igazán?

HILÁRY (*visszajön*). Igen. Ő...

OLGA. Kissé aggódtam, hogy talán rossz néven veszik...

HILÁRY. Mit?

OLGA. Istenem, hisz alig hallottak rólam előbb... Magda nagypapája és az én nagymamám testvérek voltak ugyan...

HILÁRY. Tudom, tudom, és — ? (*Növekvő érdeklődéssel nézi Olgát.*)

OLGA. Aztán féltem, hogy zavarom önöket... Elsősorban önt! Tudom, nem szeretik a vendégeket.

HILÁRY (*meglepetve*). Én?

OLGA. Mondják...

HILÁRY. Tévedés. Igaz, nem viszünk nagy házat, de azért nem vagyok embergyűlölő! Jó barátaimat, a rokonokat, — igen, azokat is — mindig szívesen látom. (*Krákog.*)

OLGA (*fellélegzik*). Akkor kő esik le a szívemről... (*Mosolyog.*) Pedig komolyan féltem. (*Lesüti szemét, szünet.*)

HILÁRY (*nézi Olgát, vonásai kiderülnek*). És — mikor tetszett érkezni?

OLGA. Ma délben. A nyugati pályaudvar közelében van egy kis szálló, ott szobát fogadtam. Gyalog jöttem ide, dobogó szívvel. Jó kis séta! Kivált, ha az ember sehogy sem ismeri ki magát Pesten!

HILÁRY. Most van itt először?

OLGA. Körülbelül igen. Majd megismerkedem Budapesttel is. Lesz rá elég időm.

HILÁRY. Tehát hosszabb időt szándékozik itt tölteni? (*A kerevetre ül.*)

OLGA. Itt akarok maradni.

HILÁRY (*meglepetve*). Úgy? ... Nem is tudtam. Erről Magda nem is szólt nekem.

OLGA. Még nem tudja.

HILÁRY. Érdekes! És mi birta erre a nagy elhatározásra?

OLGA. Talán tudja Magdától, hogy szüleimet lelketlen emberek kiforgatták vagyonukból...

HILÁRY. Tudom, tudom.

OLGA. Mikor nemsokára rá árván álltam a világban, kénytelen voltam kenyérkereső pálya után nézni. Tanítónő van elég s különben is szomorú mesterség, hangom nincs, a melylyel színpadra mehettem volna, az írógép ellen leküzdhetetlen idiosynkráziám van, de úgy éreztem, hogy van bennem némi művészi tehetség. A kis örökségből, a mely rám maradt, kimentem Münchenbe és festeni tanultam. Két évig voltam kint, most hazajöttem, hogy keressek. Kifogytam a pénzemből. Eddig a művészet istennőm volt, kihez fohászkodtam, ezentúl majd — tehenem is lesz. Meg fogom fejni.

HILÁRY. Nem lesz könnyű dolog. Nagy a konkurrenczia. Persze... impressionista?

OLGA. Nem éppen.

HILÁRY. Futurista?

OLGA (*jókedvűen*). Az sem.

HILÁRY. Kubista talán?

OLGA (*nevetve*). Dehogy! Ha minden akarja, hogy besorozzam magamat valamilyen kategóriába: Sensualista vagyok.

HILÁRY. Mi az ördög? Erről az irányról még nem hallottam.

OLGA. Gondoltam. Csak az ősszel alakultunk meg, egész csöndesen.

HILÁRY. Mi ez tulajdonképpen?

OLGA. A sensualizmus, a mint tudja, abból indul ki, hogy a lelki élet összes tünetnényei érzékbeli eredetűek s többé-kevésbbé nem egyebek, mint bizonyos érzések komplexumai. Ez világos, ugyebár?

HILÁRY (*meggyőződés nélkül*). Nagyon!

OLGA. A sensualisták pedig azok, a kik nem külső impressziók nyomán, hanem a saját lelkükből, úgyszólván kifelé festik képeiket, vagyis ráütik a képre belső világuk, vagy lelki állapotuk bélyegét.

HILÁRY. Ez új.

OLGA. Talán nem is olyan új, mint az első pillanatban látszik. Esős, borús idő rosszkedvűséget idéz fel bennünk, verő-

fényes nap viszont: vídámságot, életkedvet. Nemde?

HILÁRY. Többnyire.

OLGA. Lássá. Többnyire. Tehát nem mindig. Maga volt már rossz időben is jókedvű, máskor pedig, a mikor csak úgy tűzött a tavaszi nap s minden bokor virított, minden virág mosolygott, maga sírni szeretett volna! Vagy nem ismeri ezt az állapotot?

HILÁRY (*érdeklődéssel*). Ismerem...

OLGA. Akkor már tudja, mit akarunk mi sensualisták! Festek egy tájképet. Minden ragyog a napfénytől, minden életet, örömet lehel. De a mikor a képet festettem: bánatos voltam, sírtam. S ha az, a ki a képet nézi, ezt megérzi: elértem, a mit akartam. Lelkemből festettem a képet. Kifelé!

HILÁRY (*fejét rázza*). Az ember mindig tanul. Mindenesetre sok szerencsét kívánok! De nagyon félek, hogy ha ilyen a maga műzsája: nem igen fog beválni — fejős tehénnek.

OLGA. Ki tudja! Máris csináltam üzletet.

HILÁRY. Hol?

OLGA. A vasúton. Egy öreg asszonynyal ismerkedtem meg, valami Borosnyainével, nem ismeri?

HILÁRY. Nem.

OLGA. Ő pedig nemcsak hogy ismeri, hanem rajong is magáért!

HILÁRY. Az az én átkom. Ha van valahol vén asszony a világon, az biztosan rajong értem.

OLGA (*nevetve*). Szóval, elmondtam neki egyetmást az életemből, aztán megmutattam egyik akvarelletemet, a mely a bőröndömben volt. Megtetszett neki és megvette 150 koronáért.

HILÁRY. Brávó!

OLGA. Meg is kért, látogassam meg mielőbb. Roppant kedves öreg asszony! Volt különben egy másik kalandom is. A mint végigjöttem a nagykörúton, egyszerre csak észreveszem, hogy valaki követ, megelőz, megáll, üzletet néz, tanulmányozza a kirakatot, rám bámul, elenged maga mellett, ismét elibém kerül. Egész nett fiatalember volt, sárga kesztyűben, világos betétes

czipővel. Egyáltalán jó czipőjük van az uraknak Pesten.

HILÁRY. Már ezt is megfigyelte?

OLGA. Hogyne. Az az első dolog, a mit férfinél nézek. Na és a kísérom egyszerre csak megszólított.

HILÁRY. Ohó!

OLGA. Nem feleltem, hanem görcsösen a czipőjére néztem. Megint hebegett valamit, mire végignéztem és ismét a czipőjére pillantottam. Ez annyira zavarba hozta, hogy megemelte a kalapját és elfutott.

HILÁRY. Lyukas volt a czipője?

OLGA (*fejét rázza*). Ez egy régi trükköm. Még soha sem hagyott cserben. Pedig már sokan megszólítottak!

HILÁRY. És mivel rázza le őket? Mindig ránéz a czipőjükre?

OLGA. Attól függ, ki milyen. Az egyiket egyetlen szempillantásra sem méltatom, a másikkal barátságosan szóba állok, s ha idősebb ember, elmondom neki, hogy ismerem a feleségét, a mi mindig hat, vagy a barátnőjét, a mi még jobban hat; a harmadiknak elárulom, hogy a legközelebbi utca-

sarkon a férjem vár, a ki boldog lesz, ha megismerkedik vele. Hja, mi szegény lányok sok mindennek vagyunk kitéve, de aztán tudunk védekezni is.

HILÁRY (*jókedvűen*). Nagyszerűen mondja ezeket! No és valami komolyabb kis regénye nem volt Münchenben?

OLGA (*kis szünet után*). De volt. Tulajdonképen azért is utaztam el onnét.

HILÁRY. Ó! Egész tragikusan hangzik!

OLGA. Igen? Volt egy barátnőm, szintén festőnő, együtt is laktunk. Bernből való volt, rajongó leány. Nagyon kedves, tisztességes. Else Fleschnek hívják. És vőlegénye is volt: egy luzerni gépészmérnök. Egyszer eljött Münchenbe. Velem is megismerkedett, s aztán többször is találkoztunk. Persze, mindig Else társaságában. Nagyon csinos fiú volt és sokat foglalkozott velem, úgy, hogy már kényelmetlenül kezdtem magam érezni. (*Szünet.*) Belémszeretett és föl akarta bontani eljegyzését Elsével. Természetesen kikosaraztam, de nem engedett, folyton üldözött szerelmével és azt mondta, hogy ha nem leszek a felesége, agyonlövi magát.

Erre azt gondoltam, hogy úgy sem teszi meg, összeszedtem a holmimat és titokban elutaztam. Mert ha nem teszem...

HILÁRY. Nos?

OLGA. Nem tudom mi lett volna. Én is csak ember vagyok!

HILÁRY. Még pedig milyen aranyos ember! (*Jóízűen, kedvesen nevet.*)

OLGA (*kérdőleg tekint rá*). Mért mondja ezt?

HILÁRY (*komolyabban*). Csak nem sértetem meg?

OLGA. Nem. De nem szeretném, ha ki-nevetne. Szeretem a tréfát, de vannak emberek, a kiktől el nem tudnám tűrni, hogy rajtam mulassanak. Maga is közéjük tartozik — (*Saját szaván meglepődve, hirtelenül elhallgat.*)

HILÁRY. Magát tehát nagyon komolyan kell vennem?

OLGA (*komikus komolysággal*). Nem nagyon — de mégis.

HILÁRY (*élénken*). Megfogadom. S a mi azt a gonosz kis gépészmérnököt illeti, Magdával együtt azon leszünk, hogy mielőbb

elfelejtse. Majd itt szerzünk magának férjet!
(*Felkel, majd közelebb ül.*)

OLGA (*orrát fintorgatva*). Az nem sürgős!

HILÁRY (*nevet*). Nem?

OLGA. Csöppet sem. Szegény leány persze ne sokat habozzon, ha kinálkozik az alkalom, de őszintén szólva, nem tartom a házasságot olyan ideális állapotnak, hogy minden áron törekedjem rá.

HILÁRY. Tehát nem csak szenzuálista, hanem feminista is?

OLGA. Nem vagyok az, de azt hiszem, művészek nem volna szabad megházasodnia.

HILÁRY (*meglepetve néz Olgára*). Miért?

OLGA. Nem tudom, hogyan magyarázzam ezt. A házasság szerintem konszolidált, reális, kész valami... nincs továbbfejlődés... míg a művészet? Annak az új kell, az ismeretlen, az, a mit a lelkünk csak sejt. Nem tudom, megértett-e?

HILÁRY (*bólogatva*). Értem, nagyon értem...

OLGA (*hirtelenül*). Jaj, most nagyon ostoba voltam. Borzasztóan röstellem! Egészen megfeledkeztem róla, hogy...

HILÁRY. — hogy házasember vagyok?

OLGA (*ijedt, nagy szemekkel*). Ahm — —

HILÁRY (*kis szünet után*). Mit ad, ha most megmentem?

OLGA Akármit!

HILÁRY. Nagylelkű vagyok. Tehát : igaza van.

OLGA. Nincs! nincs!

HILÁRY. Pardon, vannak kivételek.

OLGA. Persze, hogy vannak. Hisz azt mondom!

HILÁRY. Az igazi zseni az marad, még ha meg is házasodik. (*Elneveti magát.*)

OLGA (*komolyan*). No hát, ez igaz is. Én csak három szobrát ismerem, mind a három Münchenbe van — de ezek közül az egyik a legérdekesebb, a melyet valaha láttam! A másik kettő sem rossz, de nekem nem tetszik.

HILÁRY. Miért nem?

OLGA. Az «Évája» szerintem olyan, mint egy Madonna, hiányzik belőle az a bizonyos nem tudom mi, a mi eszünkbe jut, ha ős-anyánkra gondolunk. Hiába igyekezett ezt a hiányt azzal pótolni, hogy a termékenység

személyesítőjének fogja föl. Hogy is mondjam? Nem tudom elhinni, hogy ő volt, a ki Ádámnak az almát adta.

HILÁRY. Kemény kritika, de — elfogadom. És a másik?

OLGA. A «csikós». Szerintem nem elég reálisztikus. — A mi azonban kimondhatatlanul gyönyörű, az a remek csoportja, azt hiszem «Vágyak».

HILÁRY. Igen . . . igen . . . Nos?

OLGA (*lelkesedéssel*). A férfi vad, majdnem állatias kifejezése, a mint ráhajol a lábai előtt fekvő nőre! A nő könnyörögve emeli fel karjait, de vonásai mégis, egy pillanatig sem hagynak minket kétségben a felől . . . hogy ő maga is vágyódik.

HILÁRY (*felkel, élénken*). Bámulatos a megfigyelése! Bámulatos! (*megragadja Olga kezét*). Nagyobb örömet, fényesebb elégtételt nem is szerezhett volna nekem, mint ezzel a kijelentésével.

OLGA (*szintén felkel*). Igazán?

NEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, MAGDA.

MAGDA (*megjelenik a baloldali lefüggönyözött ajtóban és csodálkozva megáll, a nélkül, hogy a jelenlévők őt észrevennék*).

HILÁRY (*folytatva, Olgához*). Maga mindjárt megértett! Tudja, hogy ezen összevesztem legjobb barátaimmal, még a feleségemmel is?

OLGA. Miért?

HILÁRY. Senkisem fogta föl helyesen. Mindenki azt hitte, hogy a nő egyszerűen áldozat, melyet a férfi brutálisan hatalmába fog keríteni! S a mikor magyaráztam, hogy ez nem áll, hogy a nő nem idegenkedik, nem irtózik a férfitől, hitetlenül néztek rám az emberek, aztán pedig bevallották, hogy mindent látnak, csak ezt nem.

MAGDA (*ezalatt előrejött s a lépcsőn megáll*).

HILÁRY (*Magdát észrevéve, minden meglepetés nélkül, gondolatmenetét folytatva, Magdához*). Te is! Te is azt mondtad!

MAGDA (*Olgához siet*).

OLGA (*hátrafordulva, örömteljesen*). Magda, ugyebár... (*Meleg üdvözlés, megölelik egymást.*)

HILÁRY (*folytatva Magdához*). Látod? Te is azok között voltál, a kik rám akarták bizonyítani, hogy nem ismerem saját műveimet! Olga mindjárt megértette, mit akartam a «Vágyak»-kal! Hiába, ez a művészi felfogás! A kivel ez nem együtt születik, az sohasem tesz rá szert! Ez a lelkek harmoniája!

MAGDA (*csodálkozva nézi Hiláryt, majd Olgára tekint, a kút átkarolva tart*). Nagyszerű! — Már azt gondoltam nem is jössz többé, s most itt talállak az urammal kedves tête-à-tête-en! Hogy vagy kedvesem?

HILÁRY (*Olgához, ki Magdának felelni akar*). Tudja, hogy alapjában véve kitünő, megkapó sujet volna: a lelkek harmoniája...? Vagy még jobban: a lélek. — Semmi más. Psyché. (*Olga fejéhez nyúl s ezt művészi szempontból tanulmányozza.*) Psyche. A lélek... (*megigazítja Olga fejét,*

néhány lépést tesz hátra, majd megáll s a távolságból nézi Olgát, a ki kissé zavartan, majdnem ijedten maga elé tekint, a nézőtér irányában ; Magda kedvesen, mosolyogva néz Olgára, mialatt lassan legördül a függöny.)

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MÁSODIK FELVONÁS.

Szín, mint az első felvonásban ; a műteremhez vezető lépcsőtől balra, a fal mellett, szép selyemszövettel letakart, oszlopszerű állványon kisebb női aktszobor (Psyche), a kandalló előtt festőállvány, mellette egy szék. Délután.

ELSŐ JELENET.

HILÁRY, KONCZ.

(HILÁRY az első felvonásbeli öltözetében a faállvány előtt áll a műteremben s az ott levő agyagmintán dolgozik.)

KONCZ (50 éves, kopaszodó, szakállas férfiú, szalonkabátban, kis puha kalappal és esernyővel a kezében, kényelmetlenül ül a kereveten a szalonban és mosolyogva, bámulkodva kíséri Hilárynak minden mozdulatát.)

HILÁRY. Úgy-e, méltóságos uram, nem veszed rossz néven, ha folytatom?

KONCZ. Sőt ellenkezőleg; nem adom sokért, hogy a munkánál láthatom a mestert.

HILÁRY. Mert a minisztériumban az a felfogás, hogy lusta népség vagyunk?

KONCZ. Isten ments! Különben te kedves barátom, — ezt már el kell ismerni még a legádázabb ellenségednek is, — mindig nagyon szorgalmas voltál. Micsoda produktivitás! (*A műteremben álló, letakart nagy szoborra mutatva.*) Három évvel ezelőtt a Szabadság-szobor, aztán a pozsonyi királyné emlék, most ismét, tavasszal (*Psyche szobrára mutatva*) Psyche, a legjelesebb, a mit hazai művész eddig teremtett, — többet csakugyan nem lehet művésztől követelni!

HILÁRY (*hátrafordul*). És volt idő, mikor azt gondoltam, végem van, hogy semmitsem fogok többé produkálni!

KONCZ. Ugyan ne tréfálj! (*Melegve elneveti magát.*) Nem rossz! (*Nevet.*) Jó viccz! (*Nevet.*)

HILÁRY. S egyszerre — (*fellélegzik*) megint a régi vagyok. Nem is a régi! Több, sokkal több! (*Ismét a dombormű felé fordul.*)

KONCZ (*Hiláry munkájára mutatva*). Ezt kinek készíted?

HILÁRY. A műegyetem előcsarnokába kerül, ha elfogadják.

KONCZ. Ugyan, ugyan!

HILÁRY. Postamunka. Boldog leszek, ha elvégeztem, mert más, nagy terveim vannak. De a pénz is kell.

KONCZ. Úgy beszélsz, mintha még nem szereztél volna vagyont az állami megbízásokból. A Szabadság-szobor például . . .

HILÁRY. Nagy tévedés. Az állam részére csak az erkölcsi siker kedvéért dolgoztam. Alig volt hasznom belőle. Az anyagnál, az öntésnél, mindenütt annyi meg annyi ember, a ki ilyenkor meg akar gazdagodni, úgy, hogy a művésznek nem marad semmie. «Hisz az állam fizeti!» Ezen a czímen megdézsmál bennünket boldog-boldogtalan!

KONCZ (*mosolyogva*). De Psyche például, a melylyel megnyerted a nagy aranyérmet, s a melyet miniszterünk legott megvásárolt 20,000 koronáért a Szépművészeti múzeum számára! Magam láttamoztattam hivatalosan a nyugtádat! (*Esernyőjét a zongorához támasztja.*)

HILÁRY (*melegen*). Psyche! (*Félbeszakítja a munkát és hosszan, szeretetteljesen tekint a szobrot.*) Ezt nem lett volna szabad eladnom. (*Sóhajtozva folytatja a munkáját.*)

KONCZ. No hallod? (*Nevetve.*) Úgy látszik, egészen belé vagy szeretve ebbe a Psychébe! (*Felkel, nézegeti a szobrot.*) Értem. Komolyan értem! (*Halkan, bizalmasan.*) Mondd csak: ennek van élő hasonmása is?

HILÁRY (*ábrándosan*). Ó igen!

KONCZ (*malicziózusan, kissé félősen megveregeti Hiláry vállát*). Boldog ember te! De tudod-e, hogy most mindig csak ezt az egy arcot csinálod? (*A dombormű felé fordulva.*) Itt is csupa Psyche, Psyche! Ez is Psyche!

HILÁRY. Mindegyikben van lélek... (*Még buzgóbban, mint eddig folytatja munkáját.*)

KONCZ (*újból nézegeti Psychét*). Hát csakugyan nem küldöd el a berlini kiállításra?

HILÁRY. Nem én.

KONCZ. Szépen vagyunk. Pedig ezen a czímen kértél halasztást az átadásra!

HILÁRY. Igaz... (*Szünet*). Már azon is

gondolkoztam, ne adjam-e nektek vissza a pénzt. . .

KONCZ. Mi jut eszedbe? Ez lehetetlenség! Ez a húszezer korona a számvevőségünk központi csoportja által szabályszerűen számfejtetett, annak rendje és módja szerint kiutaltatott s a központi állampénztárból az általam láttamoztatott nyugtára hiány nélkül kifizettetett. Ezt már nem lehet visszacsinálni, drága mesterem.

HILÁRY (*mosolyogva*). Meghajlok a hivatalos lehetetlenségek halmaza előtt. De — (*komolyan, elszántan*) készítek másikat, szebbet!

KONCZ. Ennél szebbet?

HILÁRY (*abbahagyja a munkát, lelkesedéssel*). A mit itt látsz, az egy álom. Képzélődés. Csak a fej hű mása az eredetinek. A többi . . . formátlan, tökéletlen sejtelmek gyöngé hasonmása, semmi más. Most az egész valóságot akarom megalkotni, nemcsak álmaimat, hanem azt, a mit saját szememmel látok, a lüktető életet. — (*Elgondolkozik, aztán ismét munkájához lát.*)

KONCZ. Nagyszerű! Nem értettem meg

egészen, de mindenesetre művészi kijelentés volt. Látod, én nem ismerem ezt a lelkesedést, aktákból illet nem lehet meríteni.

HILÁRY (*nevetve*). Én, azt hiszem, belehalnék abba a sok írásba. Egyáltalában vannak dolgok, a melyek iránt semmi érzékem . . . levélírás . . . számadás . . . Mindezt a feleségem végzi!

KONCZ. Ne mondd!

HILÁRY. Köztünk ő az éltrevalóbb. Komoly, határozott, kitartó. Az én gondolataim mindig ott fent lebegnek valahol az ismeretlenben, az újban, ő a földön marad. Az emberek között. Jobb is. Biztosabb. Sohse szédülhet el.

KONCZ. Szóval: ideális házasság! Kiegészítetitek egymást!

HILÁRY. Ő a valóságban él, de én? Tudom is én, hogy a mit látok, érzek, hallok, csakugyan létezik-e? Én a ki látom, hallom, érzem, a mit mások nem éreznek, nem hallanak, nem látnak!. Hol a valóság, hol kezdődik az álom? Isten a megmondhatója!

KONCZ (*sehogysem értette Hiláry fejtegetéseit*). Ez különös, nagyon különös. Szép

dolog a művészet... De most megyek,
A fejem olyan, mint egy sajtár. Hát édes
mester: mikor kapjuk Psychét?

HILÁRY. Nem adhatom oda -- legalább
most, nem. Még nem. Később.

KONCZ. Jól van. Majd meghosszabbítom
a határidőt. Isten veled (*kezét fog*). A tanács-
ülésben látlak úgy-e?

HILÁRY. Talán.

KONCZ. Szervusz! (*Indul.*) Jaj, az eser-
nyőm! (*Magához veszi az ernyőt s el a főbe-
járaton.*)

MÁSODIK JELENET.

HILÁRY, MAGDA.

Magda (*kezében kis csomaggal megjelenik
a baloldali függönyajtóban, majd lejön a sza-
lonba, a műterem feljáratánál megáll és nézi
Hiláryt*).

HILÁRY (*kis idő múlva feltekint*). Te vagy?

MAGDA Már régen nézlek, de annyira
bele voltál merülve a munkába, hogy észre
sem vettél.

HILÁRY. Pedig éreztem, hogy van valaki a

közelemben (*munkáját folytatja*). Azt gondoltam, Olga . . .

MAGDA (*Olga említésénél, alig észrevehetően elkomolyodik, majd minden keserűség nélkül*). Nem. Csak én vagyok. (*Hiláry mellé állva nézi annak munkáját, az egyik női alakra mutatva* :) Ez legjobban hasonlít . . .

HILÁRY. Hát ez nem?

MAGDA. Ez is. Egyáltalában mindegyik sikerült. Bámulatos, hogy egy és ugyanazt a női típust hányféle kép tudtat beállítani! S mégsem sablonos.

HILÁRY. Ez nem az én érdemem, Magda!

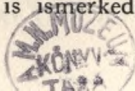
MAGDA (*sokatmondóan bólogatva*). Tudom. Ez az ő érdeme . . .

HILÁRY (*feltekint*). Igen, igen: ez az ő érdeme! Én csak reprodukálok. S ha százféleképen kellene őt mintáznom, akkor sem jönnék zavarba.

MAGDA. Elhiszem. Nagyon érdekes leány.

HILÁRY (*munkáját folytatva*). Érdekes is, értékes is.

MAGDA (*kis szünet után*). Ha elképzelem, mennyire szabadkozta az ellen, hogy még csak meg is ismerkedjél vele!

HILÁRY. Én szabadkoztam?

MAGDA. «Nem akarok vele beszélni, látni sem akarom.» Azt mondtad! (*Csendesen nevet.*)

HILÁRY (*czigaretára gyújt*). Nem emlékszem rá. Akkoriban különben még nem tudtam, hogy kicsoda. (*Dolgozik, kis szünet után.*) Igaz: megcsináltattad a csengőt Olga szobájában?

MAGDA (*a kerevetre ül*). Még nem. De már elküldtem a szerelőért.

HILÁRY. Kérlek intézkedjél, hogy a csengő mielőbb ott legyen az ágy mellett. Olga csak nem futhat mindig mezítláb az ajtóhoz, ha szüksége van valamire?

MAGDA. Meglesz, légy nyugodt. Ha Olga három hónapig nem panaszkodott, az sem lesz szerencsétlenség, hacsak holnap szerelik föl.

HILÁRY (*hátranéz, felelni akar valamit, de magába fojtja s tovább dolgozik*).

MAGDA (*kis idő múlva*). Ma reggel találkoztam a szegény Nováknéval, kétségbe van esve, hogy a férje síremléke még most sem készült el.

HILÁRY. Ha nem tetszik neki, menjen máshoz. Most nem érek rá.

MAGDA. Megmondtam neki. De ő inkább vár, mert annyira rajong érted, azt mondja...
(*Felkel.*)

HILÁRY (*indulatosan abbahagyja a munkát*). Ezek a vén asszonyok még a boldok házába juttatnak örökös rajongásukkal!

MAGDA (*mosolyogva*). Te szegény...!

HILÁRY (*leteszi a mintázófát*). Mára elég volt (*megmossa kezét*). Hol marad Olga? Nem láttad?

MAGDA. Nem hiszem, hogy már hazajött volna. De ha akarod, megnézhetem...

HILÁRY (*Magda mellé a pamlagra dül*). Ne bántsd (*megpillantja Magda kezében a kis csomagot*). Ez micsoda?

MAGDA (*csöndesen, tréfásan elrejt a csomagot*). Szerelmes levelek...

HILÁRY (*igazi érdeklődés nélkül*). Miféle szerelmes levelek?

MAGDA. Nagy ember írta!

HILÁRY. Szerencsére utálok a levélírást, különben azt hinném, hogy tőlem származ-

nak. Úgy beszélsz. Nem is tudom, mikor volt utóljára toll a kezemben!

MAGDA. Sok minden változik tíz év alatt.

HILÁRY. Igazán én írtam?

MAGDA (*kibontja a csomagot s abból, selyemszalaggal átkötött leveleket vesz elő, a melyeket szeretettel nézeget*).

HILÁRY. Tyüh, micsoda rakás! Ijesztő!

MAGDA. Igen, igen kedves Pistám! (*Mosolyogva sóhaj.*) A toll esküdt ellensége! Rendezgettem az íróasztalom fiókját és rábukantam erre a kis csomagra. Mikor megláttam a kezed írását, először rá sem ismertem. De a mint elkezdtem olvasni, sok minden jutott az eszembe. Mégis kedves az ilyen levél, boldog vagyok, hogy eltettem. Már egészen elsárgultak szegények (*az egyik levelet előbb halkán, aztán mindinkább hangsúlyozva olvassa...*) «mulik nap-nap után, s árván, elhagyottan barangolok cyprusok, rombadólt templomok és paloták közt. Meghaltak a görög istenek s nem jelennek meg többé emberi alakban, de az én szívemben lesz még feltámadás, ha visszatérve, ismét láthatlak, hallhatom hangodat s megcsókol-

hatom ruhád szegélyét! Feltámadok, mert halhatatlanná tesz szerelmed!»

HILÁRY (*elgondolkozva a cigaretta füstjét maga elé fujva.*) Bámulatos! Micsoda stílus!

MAGDA. Ügye-e! De van még ennél sokkal szebb! (*Másik levelet vesz elő a csomagból s Hiláryhoz közelebb ülve olvassa.*) . . . «vér-
vörösen nyugszik a nap a narancsszínű ten-
gerben, Magda, s Akrokorinth magaslatán,
roskadozó oszlophoz támaszkodva, reszkető
kézzel, mámoros fővel köszöntlek, közelgő
éjszaka! Még egyszer utóljára rámborítod
sötét lepledet idegen földön, de ha jön a
hajnalhasadás, nyúlánk hajó fedélzetéről
nézem már a távozó partokat. Jövök, jövök
édes Magdám. Végre, végre az enyém le-
hetsz! Az én Afroditém leszáll a magasból
egy szegény kis szobrász szegényes hajlé-
kába. Tudom, érzem, hogy te vagy istennőm,
a ki diadalra vezet és fölvisz a Parnasszusra!
Te leszel . . .»

HILÁRY (*hirtelenül kikapja Magda kezéből a levelet ; küzd önkénytelenül jelentkező meg-
hatottságával*). Milyen bolond voltam —
hallatlan!

MAGDA (*fájdalmas mosolylyal kedvesen*). Ez régen volt. Több, mint tíz esztendeje!

HILÁRY (*elgondolkozva*). Tíz esztendeje . . . (*Leteszi a leveleket maga mellé.*)

MAGDA. Bizony. Elég hosszú idő arra, hogy az ember, kivált egy művész, kiábránduljon ideáljából!

HILÁRY. Magda!

MAGDA (*látszólagos közönnyel, tréfásan*). Nem igaz? Csak nem lehet örökké egy nőért lelkesülni? Képzeld el, hogy egész életedben csak engem mintáznál, még hatvan éves koromban is. . . .

HILÁRY (*szemrehányólag*). Magda!

MAGDA (*m. f.*) Ez a sorsunk, — hiába! Oh, ha még egyszer ott kezdhethénk, a hol kezdtük! De hát, ha nem lehet, nem lehet. Ostobaság elrontani a jókedvünket ilyen emlékekkel!

HILÁRY (*elgondolkozva, lágy hangon*). Szép idők! Még a bánat is, a vágy, a szenvedés — minden olyan jó volt . . .

MAGDA. Kivénültünk ezekből, Pista. Én legalább kivénültem.

HILÁRY. Hogy mondhatasz ilyet! Ha egy nő oly szép, oly fiatal, mint te...

MAGDA. Tudom hányadán vagyok. De nem panaszkodom. Most, hogy ismét a régi vagy, hogy kigyógyultál örökös lehangoltságodból és passzióval, ambícióval dolgozol, nagyon meg vagyok elégedve, s csak azt kívánom, hogy minden így is maradjon. Szeretlek, szeretem a mi szép otthonunkat, csak azt sajnálom, hogy nincs gyermekünk...

HILÁRY. Ezt még nem hallottam tőled. Sőt, azt is mondtad többször, nem is bánod, hogy nincs, mert így legalább... (*megakad*).

MAGDA (*Hiláry helyett folytatja*). — — egész szeretetemet neked adhatom. Igen, azt mondtam... És ma, mégis hiányoznak az apróságok... Azt hiszem sok örömet nyújthatnának, — — erőt is...

HILÁRY. Erőt...?

MAGDA. Erőt. (*Kis szünet.*) És talán sok minden másként.... De megvénülni — mi ez? Semmi, ha lelkünk lépést tud tartani az évekkel.

HILÁRY. Az én lelkem nem tud. Őszülök, vénülök s fellázad bennem minden ennél a

gondolatnál! Nem tudok, de nem is akarok megvénülni!

MAGDA (*szeretetteljesen*). Előbb-utóbb te is át fogsz ezen esni! Talán nagy küzdelmek árán, de biztosan oda fogsz jutni a hová én már megérkeztem. S így is jól van . . . (*megsimogatja Hiláry fejét*).

HILÁRY (*hirtelenül megragadja Magda kezét, ideig nézi, aztán hosszan megcsókolja*).

MAGDA (*gyöngéden visszahúzza a kezét, felkel, magához veszi a leveleket s azokat ismét összeköti*).

HILÁRY (*felül; szótlanul, mereven maga elé néz, majd halkán*). Magda . . .

MAGDA (*meglepetten, kérdőleg tekint Hiláryra*).

HILÁRY (*felkel*). Magda kérlek — — nem hiszed, hogy ideje volna valakivel megértetni, hogy most talán mégis már — — (*megakad*).

MAGDA (*szintén felkel*). Tessék?

HILÁRY. No igen . . . (*szünet után*). Kérlek küldd el azt a leányt (*görcsösen összeszorítva kezét, mozdulatlanul áll*).

MAGDA (*hátralép*). Olgát?

HILÁRY (*határozottan*). Igen Olgát, küldd

el . . . (*kítörő erővel*). Hát nem akarsz megérteni?

MAGDA (*szünet után*). Ezt nem tudom megérteni. Miért küldjem el?

HILÁRY (*kitérőleg*). Nem maradhat itt örökké! Gondolj ki valamit, küldd el!

MAGDA (*nyugodtan*). Ez háladatlanság volna. Jól tudod, mennyire aggódtam miattad s mennyire kétségbeejtett különös lelki állapotod. Ekkor jött Olga és megváltozott minden. És Psyche, Olga mása, legjobb alkotásod, kizárólag az alatt a mély hatás alatt készült, a melyet ő gyakorolt rád. S most én küldjem el megmentődet? Én?

HILÁRY (*a kerevetre ül*). S te olyan nyugodtan mondd ezt?

MAGDA. Nem vagyok olyan önző, hogy — kicsinyesen lekösselek szellemi rabul, távol tartsalak minden művészi impressziótól, hogy alkotásokra hivatott egyéniséged elhervadjon egy nő oldalán, a ki — ha szereted is, — mégsem váltja ki többé belőled azokat a nagy érzéseket, a melyekre a művésznek épen olyan nagy szüksége van, mint a virágnak a napfényre!

HILÁRY (*növekvő izgatottsággal*). Magda! Hát még sohasem gondoltál arra, hogy veszedelmes játékot űzöl ezzel a — hogy is mondjam? — könnyelműségeddel, önzetlen nagylelkűségeddel?

MAGDA (*egyenesen*). Gondoltam rá és őszintén szólva — sokat szenvedtem is miatta...

HILÁRY (*fájdalmasan*). Szenvedtél? (*Szünet.*) Látod? Küldd el Olgát, küldd el, még mielőtt késő!

MAGDA. Ha parancsolod, — természetesen el fogom küldeni. De különben (*határozottan*) — nem!

HILÁRY. Nem értem! Mit akarsz tulajdonképpen?

MAGDA (*kis szünet után, sok kedvességgel*). Tudni, látni akarom, ki akarom próbálni, mit ér az én boldogságom! Való-e az, a mibe hitemet vetettem évek óta!

HILÁRY (*egyszerűen*). Jól van. Ha te nem félsz, én sem félek.

MAGDA (*szeme felcsillog, rövid lelki küzdelem után, kítőző rajongással*). Köszönöm.

HILÁRY. Kis Magdusom (*elébe tárja karjait*).

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, OLGA.

OLGA (*utczai ruhában, kalapban, apró csomaggal jön a főbejáraton; látva Hiláry mozgását, meghökken, aztán sok vidámsággal*). Csak tessék! Ne zavartassa magát, Hiláry (*kézét szégyenlősen, pajkosan a szeme elé tartja s átsiet a színen, az ablakhoz áll, kinéz*).

HILÁRY (*Olgához*). Már megint gúnyolódik?

OLGA (*nevetve megfordul*). Én?

MAGDA (*Olgához*). Igazad van. Épen egymás nyakába akartunk borulni, mikor beléptél.

OLGA (*Hiláryhoz*). Lássá! Kérem, valósítsák meg a szándékukat, addig majd kinézek — (*megfordul s kinéz*).

HILÁRY (*némi habozás után*). Azért is! (*Meg akarja csókolni Magdát.*)

MAGDA (*komolyan, de kedvesen*). Hadd, Pista! Ne komédiázzunk! Hagyjuk más-korra!

HILÁRY. A hogy tetszik... (*hátralép*).

MAGDA (*kedvesen*). Haragszol?

HILÁRY. Dehogy . . . (*Felmegy a műterembe, a hol a domborműhöz lép s azzal foglalatoskodik.*)

OLGA. Lehet már?

MAGDA. HILÁRY. Lehet, lehet!

OLGA (*nevetve hátrafordul*).

MAGDA (*Olgához*). Hol jártál egész délután?

OLGA (*hadarva, miközben levelei a kabátját s azt a festőállvány előtti szék támlájára akasztja*). Rengeteg dolgom volt, édes Magdusom. Hol is voltam csak mindenütt? A szabónőnél, aztán ezt az új keztyűt vettem magamnak a Dorottya-utczában, beszóltam a műkereskedőmhöz és — és, nem is jut hamarjában eszembe, hol és merre jártam! De nagyon mulatságos volt!

MAGDA. No és? Eladott valamit az embered?

OLGA (*gyerekes jókedvvel, ugrándozva*). El. Azt a kis csendéletet, az ibolyákat a pohárban. Hiláry, tudja?

HILÁRY (*tettetett közönynyel*). Tessék?

OLGA. Eladtam a vizespoharat az ibolyákkal, a mit annyira leszólt!

HILÁRY. Örülök rajta. Legalább nem látom többé azt a vaczakot.

OLGA. No hallja? Kétszáz koronát kaptam érte! Tessék. (*Kinyitja pénztárczáját s megmutatja a pénzt.*) Persze, már csak a fele maradt meg.

HILÁRY. És ki volt az a bolond, a ki megvette?

OLGA. Valami öreg úr, egy foxli-kutyával; csak annyit mondott a kereskedő.

MAGDA. Gratulálok! (*A csomagra mutatva.*) Hát ez mi?

OLGA. Ez pár ecset, festék, meg egy kis firnisz! (*Kicsomagolja a tárgyakat s elhelyezi őket a festőállvány közelében.*) A fodrásznál is voltam, — felsüttettem a hajamat! (*Magdához.*) Nézd csak, milyen bolondot csináltak belőlem! (*Leteszi a kalapját egy székre.*)

MAGDA. De nagyon jól van így. (*Hiláryhoz.*) Nem?

HILÁRY (*Olgára néz*). Nekem nem tetszik.

OLGA. Ugye? Én is azt mondom. Jobb szeretem a rendes frizurámat! De olyan vagyok benne, mintha éppen ágyból keltem volna. Szükség volt erre a kis tra-

vesztálásra: Borosnyainé meghítt az Operába! Bizony — a páholyába! Nem irigyel, Hiláry?

HILÁRY (*unottan*). De mennyire!

OLGA. A legújabb az, hogy Borosnyainénak titkos szándéka van velem! (*Pajkosan elneveti magát.*)

HILÁRY (*feltekint*).

MAGDA. Halljuk, halljuk!

HILÁRY. Miféle titkos szándéka van Borosnyainénak?

OLGA (*nevetve*). De kíváncsi valaki!

MAGDA. Beszélj, mert én is kíváncsi vagyok!

OLGA (*fontoskodva*). Juhász Gézát ismerik?

HILÁRY. Azt a kis bankhivatalnokot?

OLGA. Miért «kis»? Nagy! Nagy! Hosszú! Belebotlik a fejével az ajtóba.

HILÁRY. Valami jelentéktelen állása van.

OLGA. Mindegy. Az apja tőkepénzes. Van vagy ötszázezer forintja. (*Hiláryhoz.*) Tudom, hogy ez magának nem imponál, — nekem igen. Nos hát, Juhász Géza többször látott a Gerbeaudnál, örülten belém-

szeretett és ma este bemutatják nekem. Borosnyainé különben a nagynénje. Mulatságos, ugye? (*Elneveti magát.*)

MAGDA. Nem is volna rossz! Szép, elegáns fiatal ember, pénze is van — —

HILÁRY (*kicsinylőleg*). Szép? Ez az ember szép? Olyan, mint a vízbe áztatott zsemlye, egy karó végében. Akkora a keze, mint egy lapát s úgy áll el a füle, mint egy becsületes repülőgépnak a szárnya!

OLGA. Bocsánat, ez már nem igaz!

HILÁRY. Még védelmezi is? (*Hátat fordít Olgának.*)

MAGDA (*Hiláryhoz, Olgára mutatva*). De kérlek, ha neki tetszik — ?

HILÁRY (*vállat von*).

OLGA. Azt nem mondtam. De szimpatikus embernek látszik. És ha annyira szerelmes belém, a mint mondják... ki tudja? Talán igazán boldogok lehetnénk egymással!

HILÁRY (*Olgához fordulva*). Megáll az eszem! (*Összecsapja a kezét.*) Hová lettek a nagyszerű elvei, az istenért? Maga, a művésznő, a ki azt állította valamikor, hogy a házasság az ihlet sírja?

OLGA (*nevetve*). Maga mindent elferdít. Ezt sohase mondtam.

HILÁRY. Akkor is : hozzámenne egy ilyen emberhez? (*Lejön a műteremből.*) Hozzámenne valakihez, a kit nem szeret? Csupa számításból? Eladná magát? Maga? Olga?

OLGA (*elkomolyodik*). Mit csináljak? Előbb-utóbb mégis csak — — (*Szünet után könnyezve, kitörő erővel.*) Könnyű maguknak! (*Elneveti magát.*)

MAGDA (*hozzámegy*). Okos leány vagy, Olgiczám! Jól teszed. Hidd el, a szerelmi házasság is többnyire oda lyukad ki, a hová a többi. Ezeknél legalább nincs csalódás.

HILÁRY (*Magdához*). Szép elvek, mondhatom! (*Szigorúan.*) És ilyen házasságért vállalnád a felelősséget?

MAGDA. A mennyire házasságért egyáltalában lehet felelősséget vállalni: Igen.

HILÁRY (*ingerülten végignézi Magdát*). Én nem! (*Indulatosan sarkon fordul, el a műterembe.*)

OLGA. Tyüh ha! Ilyennek még nem is láttam.

MAGDA (*nyugodtan*). Pista nagyon tud haragudni, de nagyon szeretni is! (*Szünet.*) Mit veszel fel az Operába?

OLGA (*a zongorához ül*). A fehér selyemruhámat, csak az a baj, hogy csupa rongy. Nem is tudom, mikor tépték úgy össze! Alighanem a Fészek-mulatságon.

MAGDA. Ott is alaposan elcsavartad valakinek a fejét.

OLGA (*gyerekes jókedvben*). Az öreg Rétheginek! (*Halkan elkezd zongorázni.*)

MAGDA. Öreg? Alig 40 éves, annyi, mint Pista.

OLGA. De egészen más! Istenem, ő és Pista! Micsoda különbség! (*Elpirul.*) Igen, — hát Réthegi szupé alatt szerelmet vallott nekem! (*Nevet.*)

MAGDA. Mint nős ember!

OLGA. Igen. Nem is értem, hogy belém mindig — — — igen... (*Megakad, zavar-tan.*) Mindig — olyanok szeretnek, a kik már nem szabadok. (*Abbahagyja a játékot.*) Else Flesch vőlegénye például, hisz már elmondtam, úgye...

MAGDA (*szórakozottan*). Hogyne, hogyne...

(*Indul, majd megáll.*) A ruhád miatt ne aggódj. Már rendben van.

OLGA (*felugrik és követi Magdát*). Rendben? De hiszen ...

MAGDA. A minap nem volt egyéb dolgom, hát rendbehoztam. Most olyan, mint az új.

OLGA. Magda! Te angyal! (*Átöleli Magdát, aztán spontán érzésnek engedve, megragadja a kezét s azt megcsókolja.*)

MAGDA. Nem szabad! Mi jut eszedbe?

OLGA. De! (*Újból kezét csókol.*) Ti vagytok az én jótevőim, te és a férjed! Úgy szeretlek benneteket, — úgy!

MAGDA (*gyöngéden*). Olyan vagyok, mint az anyád, — nem igaz?

OLGA (*lelkesedéssel*). Igen, az anyám! az anyám! (*Megcsókolja.*)

MAGDA (*a nélkül, hogy Olga észrevenné, sokatmondóan bólint, megsimogatja Olgát, aztán lassan felmegy a bal lépcsőn s jobbra fordul*). Nem jössz?

OLGA. Azonnal! Csak a képemen javítok valamit. Már reggel óta bosszant. Nem tudom, miféle szenzációom lehetett, mikor

a kis fiú haját, kit staffage-nak pingáltam, a pipacsmezőmre . . . zöldre festettem. (*Az állványhoz siet, énekelve.*) Zöldre van a, zöldre van a . . .

MAGDA. Még lekésel az előadásról! (*A függönyajtón el.*)

OLGA. Mindjárt meglesz! (*Felveszi a palettát, az ecsetet, színt kever, munkához fog. Lassan besötétedik.*)

NEGYEDIK JELENET.

OLGA, HILÁRY.

HILÁRY (*zakkozóltönyben a műterem felől jön s Olga láttára körülnéz, majd nesztelenül Olga mögött megáll*).

OLGA (*folytatja munkáját, aztán hátrafordul s Hiláryt megpillantva, halkán felsikolt; mintegy megmerevedve, a kezében lévő tárgyakat elejti*).

HILÁRY (*hirtelenül, vad szenvedélylyel megöleli Olgát és szájára csókolja. Olga hozzásimul. Néhány pillanatig így maradnak, mire Olga szabadulni igyekszik*).

OLGA (*halkán*). Eresszen el!

HILÁRY (*halkan, követelőn*). Nem fogsz az Operába menni!

OLGA. Istenem! Mit csináljak? Megígértem!

HILÁRY (*m. f., Olgát két kezénél fogva*). Le fogsz mondani!

OLGA (*nagy erőfeszítéssel kiszabadítja magát*). Nem!

HILÁRY (*hátralép*). Olga! Mit jelentsen ez?

OLGA. Semmit...

HILÁRY. Igaz az a dolog Juhász Gézával?

OLGA. Igaz. (*Lesüti a szemét.*)

HILÁRY (*ökölbe szorítja a kezét*). Akkor holnap lelövöm azt az embert.

OLGA (*rémülettel*). Hiláry!

HILÁRY. Szeretted? (*Szünet.*) Nem szeretted! Nem szeretheted! (*Mindjobban besötétedik.*)

OLGA (*nem felel*).

HILÁRY (*odaugrik Olgához s durván megragadja a kezét*). Felelj!

OLGA. Nem szeretem... Ezt csak tudhatná... (*Szemrehányólag néz rá, aztán a földre tekint.*)

HILÁRY (*szenvedélyesen, brutálisan magához szorítja Olgát*). Te — ! (*Száján csókolja, Olga nem szabadkozik, néhány pillanatig így maradnak.*) Mért akarsz oda elmenni?

OLGA (*habozva*). Csak úgy . . . (*Kis szünet.*) Ez nem mehet így tovább.

HILÁRY. Tehát menekülni akarsz tőlem?

OLGA (*szeretetteljesen rátekint, aztán le-süti a szemét*).

HILÁRY (*lihegve*). Nem engedlek! Az enyém vagy! Olga! Az enyém! (*Át akarja ölelni.*)

OLGA (*hátranéz*). Vigyázzon!

HILÁRY. Ah, mit!

OLGA. Legyen okos, Hiláry. Még nem késő! Még nem történt semmi, a mit nem lehetne jóvátenni!

HILÁRY. Ostobaság!

OLGA (*szomorúan*). Az éjjel be sem húnytam a szememet, mindig csak erre kellett gondolnom! Úgy félek . . . ! Maguk boldogan, csöndesen éltek, aztán — beékelődtem maguk közé, azt sem tudom, hogyan! És minden olyan jól esett, olyan ismeretlen melegség vette körül a szívemet, elkábí-

tott!... De ez nem maradhat így. Ez lehetetlenség! *(Könyörögve.)* Engedjen el, Hiláry, még nem késő. Soha se fogom elfelejteni azt a sok jót, azt a sok boldog pillanatot, a melyet a közelében töltöttem. Soha!

HILÁRY *(megtörve, lemondással elejti Olga kezét, keserűen)*. Ezt nem érdemeltem magától, Olga... *(A kerevetre dől.)*

OLGA *(szünet után utána megy, ráhajol, kedvesen, halkán)*. Hisz úgy szeretem magát...

HILÁRY *(elkapja Olga fejét; magához szorítja s megcsókolja. Kívülről Magda hangja hallható: Csak kettőnek terítsenek.)*

HILÁRY, OLGA *(felrezennek)*.

OLGA *(halkán)*. Magda...

HILÁRY *(felugrik, a bal sarok felé néz, aztán gyorsan fel a lépcsőn a műterem felé, a hol megfordul, megáll)*.

OLGA *(mozdulatlanul, mereven áll és néz)*.

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK, MAGDA.

MAGDA (*hangja a függönyajtó irányából*). Nem, csak ketten leszünk vacsorára, Olga kisasszony színházba megy.

HILÁRY (*felriad és gyorsan, nesztelenül el*).

MAGDA (*előrejön, meglepetve Olgához*). Te még itt vagy? S még fel sem öltöztél? (*A függöny mögül erős lámpafény árad a szobába s megvilágítja a karosszéket a kerevet előtt.*)

OLGA (*erőltetett nyugalommal*). Nem megyek az Operába.

MAGDA (*m. f.*). Miért?

OLGA. Megfájdult a fejem.

MAGDA (*meghökken, gyanakodva tekint Olgára, aztán lassú léptekkel előbbre jön*).

OLGA. Megyek, telefonálok Borosnyainénak. (*El a főbejáraton.*)

MAGDA (*körülnéz, aztán fájdalmas sóhajjal leül a karosszékre; a balról behatoló fény élesen megvilágítja profilját*).

Függöny.

HARMADIK FELVONÁS.

A szín ugyanaz, csak a kandalló közelében, a festőállvány előtt, oszlopszerű talapzaton női aktszobor, mely Magdát ábrázolja; a műterem függönye össze van húzva. Dél-előtt.

ELSŐ JELENET.

HILÁRY, később SZOBALÁNY.

HILÁRY *(zubbonyban, sápadtan, rosszul leplezett izgatottsággal jár-kei. Közben megáll, a műterem felé figyel, ismét jár, majd az ablakhoz lép, becsukott szemmel magába szívja a levegőt, újból felveszi sétáját, aztán csönget).*

SZOBALÁNY *(a főbejáraton jön).* Tessék parancsolni.

HILÁRY *(mereven ránéz, majd szórakozottan).* Mit akar?

SZOBALÁNY. Tetszett csöngetni . . . kijött a kettes.

HILÁRY (*idegesen*). Igen, igen. (*Szünet.*)
Nem akarok semmit...

SZOBALÁNY (*indul*).

HILÁRY (*hirtelenül*). Megálljon csak! Ma délelőtt nem fogadunk senkit, a nagyságos asszony sem...

SZOBALÁNY. Délelőtt úgy sem jön senki...

HILÁRY (*kellemetlenül érinti*). Mindegy! Nem fogadunk senkit, természetes Olga kisasszony sem! Senkit! Érti? (*Kis szünet után.*) Egész délelőtt dolgozni fogok a műteremben. ... Igen ... Ne zavarjanak ... Sem engem, sem a nagyságos asszonyt ... A nagyságos asszony is a műteremben lesz ... Tehát ne jöjjenek be mindenféle haszon talansággal, se maga, se a szakácsné! (*Szünet.*) Kimehet! (*Jár-ke.*)

SZOBALÁNY (*el*).

HILÁRY (*czigarettára gyújt, a gyufát kidobja az ablakon, újból a műterem felé figyel, zsebóráját nézi, jár, aztán ismét csönget*).

SZOBALÁNY (*jön*).

HILÁRY. A nagyságos asszony hol van?

SZOBALÁNY. Fent van Olga kisasszonynál a szobában.

HILÁRY. Mit csinál?

SZOBALÁNY. Nem tudom.

HILÁRY (*kis szünet után*). Kapcsolja ki a telefont, délig, tudja?

SZOBALÁNY. Igenis.

HILÁRY. Ha esetleg levél jönne, vagy mi, csak tegye a szobámba... (*Int, hogy nem kíván többet mondani.*)

SZOBALÁNY (*habozva áll és ijedten körül-néz*).

HILÁRY (*a ki a szobalánynak hátat fordított és néhány lépést tett az ablak felé, mikor visszafordul és még mindig ott látja a leányt, megáll és ráförmed*). Mit akar még?

SZOBALÁNY (*ijedten*). Semmit... Úgy félek!

HILÁRY (*csodálkozva, mérgesen*). Fél, maga fél? Mitől fél?

SZOBALÁNY. Jaj, nagyságos úr, ne tessék haragudni, az éjjel fekete birkákról álmodtam!

HILÁRY (*meghökken*). Meg van maga boldulva? Vagy mi baja van tulajdonképpen?

SZOBALÁNY (*félénken*). Nem tudom, mi

van velem, de úgy érzem, hogy valami nagy szerencsétlenség — —

HILÁRY (*közbevág*). Liba! (*Mozdulattal jelzi, hogy érthetetlen dologgal áll szemben.*) Talán attól fél, hogy meg akarom «mintálni» magát? (*Kis szünet.*) Magát?

SZOBALÁNY (*ijedten néz rá*). Nem, nem... (*Pillanatnyi habozás után kirohan.*)

HILÁRY (*gúnyosan utánanéz, aztán újból felveszi ideges sétáját; pillanatra megáll, majd mintha valami neszre figyelne, a műterembe megy, a honnét nyomban visszajön.*)

MÁSODIK JELENET.

MAGDA, HILÁRY.

MAGDA (*csinos matinéében, sápadtan balról jön, majd be a lépcsőn; egész viselkedésében valami különös van*).

HILÁRY (*Magdát megpillantva, megáll, ránéz, mintha várna valamit*).

MAGDA (*szintén ránéz Hiláryra, aztán a zongorához megy s az azon fekvő kottákat rendezgeti*).

HILÁRY (*kis idő múlva*). Nos?

MAGDA (*rá sem nézve Hiláryra*). Mindjárt. (*Folytatja a rakosgatást.*)

HILÁRY. Már lejött?

MAGDA. Még nem. De mindjárt jön.

HILÁRY (*a műtcrem felé indul*).

MAGDA (*feltekint, utána szól*). Hová mész?

HILÁRY. Be.

MAGDA. Várd meg, míg hí. Tudod, hogy ez a megállapodás. (*Ismét a kottákkal foglalatoskodik.*)

HILÁRY (*rosszkedvűen*). Igaz. (*Visszafor-dul, egyszer fel-alá jár, majd megáll Magda előtt.*) Mi bajod ezekkel a kottákkal?

MAGDA (*feltekint*). Bánt téged?

HILÁRY. Idegesít.

MAGDA. Abba is hagyhatom. (*Előre jön és leül.*)

HILÁRY. Egyáltalában nem értem, mi-féle arczokat csinálsz? Mért vagy olyan furcsa?

MAGDA (*nyugodtan ránéz*). Te nem vagy az?

HILÁRY. Nem. És még ha az volnék is, van oka.

MAGDA. Értem.

HILÁRY. Nem érted ; különben természetesnek látnád.

MAGDA. Hát te miért nem látod annak ?

HILÁRY. Istenem ! A mikor a legnagyobb, a legfontosabb pillanat előtt állok ! Csodáod, hogy nem vagyok mindennapi hangulatban, hanem úgy érzem magam, mint valami, — tudom is én — isteni megnyilatkozás előtt !

MAGDA (*rábámul Hiláryra, majd nyugodtan*). Nem csodálom, — értem. Én most felesleges vagyok itt, csak zavarlak benneteket . . . rontom a hangulatodat, befolyásolom az ihletedet, szóval : zavarlak.

HILÁRY. Kérlek, ne tréfálj, Magda. Nagyon jól tudod, hogy kérésem teljesítését Olga kötötte a te jelenlétedhez, nem én.

MAGDA. Tudom.

HILÁRY. De kérlek, mikor arról van szó... mikor végre engedett a könyörgésemnek, hogy úgy álljon modellt . . . Hát azt akarja, hogy jelen légy . . . Én értem.

MAGDA (*a kerevetre ül*). Én is értem. S ezért meg is teszem.

HILÁRY. Úgy beszélsz, mintha nem tudom milyen áldozatot hoznál!

MAGDA (*sóhajtván*). Az is. Áldozat.

HILÁRY. Az ellenkezőjét még érteném. Igen. El tudnám képzelni, hogy ha nem volnál jelen, nyugtalanítana a dolog... természetesen akkor is ok nélkül. Ha magunkra hagynál... Azt hihetnéd, hogy elvesztem a fejemet, elragadtatom magamat valami meggondolatlanságra... gyanakodhatnál... Ha az embert egyszer az ilyen gondolat üldözőbe veszi, akkor a leghiheletlenebb dolgokat képzei. De így? Mikor a saját szemeddel meggyőződhetsz róla, hogy nem történik semmi, de semmi! (*Szünet.*) Hiába, ez a mesterségemmel jár és ha megértenél, örülnél velem együtt! Elfelejtetted, hogy művész vagyok.

MAGDA (*halkán, mintegy magában*). A művész is csak ember...

HILÁRY. Veled nem lehet okosan beszélni. Ha ezeket a dolgokat nem tudod magasabb, tisztább nézőpontból megítélni, — sajnálalak. Kezdem megérteni Olgát, a szobalányt!

MAGDA. Csak szidjál... szidjál...

HILÁRY (*kis idő múlva*). Gondolj vissza arra, hogy magad is voltál már hasonló helyzetben, házasságunk legelején. Emlékezel?

MAGDA (*csöndesen*). Emlékezem.

HILÁRY. Milyen természetesnek láttad akkor! Nem kellett magyaráznom, hogy a mit a hálósobádban sem mernél megcselekedni: az a művész szentélyében, műtermében a legtermészetesebb dolog! (*A műterem felé figyel, majd ismét Magdához fordul.*) Hiába, az erkölcsi felfogás a polgári életben más, mint a művészetben s az utóbbié hidd el, különb, tisztább! (*Türelmetlenül az órát nézi*). De mi lesz már, nem értem . . .

MAGDA. Ne légy olyan ideges . . .

HILÁRY. Nem vagyok ideges. De így megváratni az embert . . . Csak nem gondolta meg a dolgot?

MAGDA. Nem, nem . . .

HILÁRY (*kis szünet után*). És mondd, véttem-e akkor csak egy gondolattal is az ellen, a mit épen olyan magasztosnak és szentnek tekintettem, mint te magad?

MAGDA (*messze elnézve*). Nem. Hisz tökéletesen igazad van...

HILÁRY. Ezt csak úgy mondod... nem a meggyőződésed...

MAGDA. De az! Igaz, hogy akkor a feleséged volt, a ki... most pedig ő... (*Elnéz.*)

HILÁRY (*habozva áll, küzd izgatottsága ellen, aztán erőltetett kedvességgel*). Nem ismered magadat. Én sokkal jobban ismerlek és tudom, hogy távol áll tőled minden kicsinyesség! Hiába szerénykedel, tudom, milyen jó vagy, milyen okos! Sokkal okosabb vagy, mint én! (*Megközelítette s most át akarja ölelni, Magda gyöngéden elhárítja magától.*) Nem akarod, hogy megcsókoljalak? Haragszol?

MAGDA. Nem.

HILÁRY. Akkor mért nem akarod, hogy megcsókoljalak?

MAGDA. Azért...

HILÁRY (*elfordul*). A hogy tetszik... (*Szünet.*) Én gyöngéd vagyok, te meg elutasítasz, magam kérlek, légy jelen a munkámnál, hogy elejét vegyem minden aggodalmadnak, hogy megnyugtassalak, — te

pedig csak ímmel-ámmal vállalkozol rá s még neheztelsz is, mintha tudom is én, mit követtem volna el! *(Szünet.)* Nem is felelsz?

MAGDA. Mit mondjak erre? Nem haragszom, nincs is okom rá, minden úgy történik, ahogy akartad. *(Kitörő idegességgel, melyet aztán nyomban ismét magába fojt.)* Nem tudom, hogyan viselkedjem, hogy meg légy velem elégedve!

HILÁRY *(indulatosan)*. Ez a hang, ez a bánatos hang! Ez a lemondás, ez a martíromság vérig bosszant! *(Idegesen pár lépést tesz s megpillantja Magda szobrát. Csoválkozva.)* Hát ez hogy kerül ide?

MAGDA *(komolyan)*. Én tettem oda. Magam hoztam ki a műteremből.

HILÁRY. Mire jó ez?

MAGDA. Csak úgy. Nekem is eszembe jutott az az idő, a melyet éppen magad is említettél, letöröltem a port a szobromról s aztán behoztam. Vagy van ez ellen kifogásod? *(Felkel.)*

HILÁRY *(vállat von)*. Ha azt találod, hogy itt jobb helye van, nekem mindegy.

MAGDA (*rezignáltan*). Hisz ez az, hogy neked mindegy.

HILÁRY (*ideges mozdulatot tesz, de aztán leküzdve magát, melegebben*). Ne légy kicsinyes, Magda! Te, a ki egész életedben helyesen ítéltél meg minden helyzetet, a melybe kerültünk, most, a mikor megnyílik előttem az út, a melyen művészetem zenitéjére eljutok, most maradsz el tőlem, most nem tudsz engemet megérteni?

MAGDA (*csendesen*). De értelek! Nem változtam. (*Rátéve kezét a szoborra.*) Ha akkoriban nem azt örökítetted volna meg, a mi mulandó bennem, hanem a lelkemet, akkor magad is láthatnád, hogy nem változtam. De másnak kellett jönnie, hogy megalkothasd a lelket! Psychét!

HILÁRY (*pillanatig elgondolkozik, aztán a szoborhoz megy, azt nézegeti, majd kissé elmozdítja helyéből*). Pedig akkor is tudtam alkotni. Rosszul mondod, ha azt állítod, hogy megfeledkeztem a lelke dről, mikor a képmásodat készítettem. Nézd csak ezt a vonalat, a mely a homloköt összeköti a halántékkal, nézd a testtartást! Nem lá-

tod benne a magad tisztaságát, büszkeségét?

MAGDA (*elgondolkozva nézi a szobrot, kis szünet után, halkán*). Lehet... (*Elfordul és néhány lépést tesz a szoba közepe felé.*)

HILÁRY (*a kín újból erőt vesz az idegesség*). Soha sem fogsz megérteni. (*Hirtelen mozdulattal véletlenül lelöki a szobrot, a mely darabokra törve a földre esik.*)

MAGDA (*ijedten felkiált*).

HILÁRY (*tanácstalanul áll, majd lehajol, fölszedi a szobor darabjait, békítő hangon*). Milyen ügyetlen voltam, igazán... Majd újból megcsinálom. Jó? (*Mosolyogva tekint Magdára.*)

MAGDA (*fejét rázza, maga elé néz*). Ezt nem tudod újból megcsinálni.

HILÁRY (*nyugtalanul néhány lépést tesz, szünet után erőltetett kedvességgel*). Magda!?

MAGDA. Tessék?

HILÁRY (*meggyőződés nélkül*). Magda — mondok valamit... Ha csakugyan nehezedre esik ez a dolog — bármilyen okból — azt szeretnéd — hogy... lemondjak róla?

MAGDA. Nem.

HILÁRY (*m. f.*). Pedig lemondanék, a te kedvedért, Magda!

MAGDA. Nagyon jó vagy és kedves, köszönöm. De nincs értelme. Ha azt mondanád, hogy nem kívánod: az más volna. De ha kívánod... ó nem. Az ilyen önfeláldozással nem csak magadnak, de nekem is fájdalmat okoznál...

HILÁRY. Jól van. Többet igazán nem tehetek! (*Szünet.*) Ne haragudj rám.

MAGDA (*őszintén*). Nem haragszom. (*Mosolyogva kezét nyújtja.*)

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, OLGA.

OLGA (*hangja a műteremből*). Magda, itt vagyok! (*Magda összerezzen.*)

HILÁRY (*szintén összerezzen, kis szünet után Magdához*). Menj, menj...

MAGDA (*rövid habozás után a műterem felé el*).

HILÁRY (*a legnagyobb izgatottságban áll és néz*).

MAGDA (*újból megjelenik a műterem fűg-*

gönye előtt, Hiláryhoz fordul és szótlanul int).

HILÁRY *(rosszul játszott nyugalommal a műterem felé indul).*

MAGDA *(követi; a szín rövid ideig üresen áll).*

HILÁRY *(hangja kis idő múlva).* Kérem, Olga, legyen okos!... Így nem lehet... Ez nem ér semmit!

MAGDA *(hangja).* Hiszen én itt vagyok!

OLGA *(hangja).* Nem, nem, nem! Én úgy szégyellem magamat!

HILÁRY *(hangja).* Olga!

OLGA *(hosszú, fekete bársonykabátban, mely a nyakat a mell közepéig födetlenül hagyja, mezítláb, ijedten, izgatottan, szaladva jön a műterembe, megáll, körülnéz, majd a baloldali ajtóhoz siet).*

HILÁRY *(utánajön, megpillantja, elébe kerül, elébe áll, könnyörögve).* Olga, az Isten szerelméért mit csinál? Meg akar ölni?

MAGDA *(kínosan érintve, jön a műteremből).*

OLGA *(Magdához).* Könyörüljetelek meg rajtam...

MAGDA *(kis szünet után Hiláryhoz).* Ne

erőltessd már! Látod, hogy Olga nem akar! Minek?

HILÁRY (*felsziszeg, durván*). Ne avatkozzál ebbe, kérlek!

MAGDA (*meghökkenve ránéz Hiláryra s indul*). Oh!

OLGA (*kétségbeesetten*). Magda! Ne menj el! Ne menj el!

HILÁRY (*kérőleg elállja Magdának az utat*).

OLGA (*Magdához siet s hozzásimul*). Magda, meghalok! Mit fogsz rólam gondolni?

MAGDA (*megsimogatja a fejét*). Édes gyermekem, térj magadhoz! A magad ura vagy, ha nem akarod magad megmintáztatni, hát nem akarod!

HILÁRY (*közbeszól*). De megígérte!

MAGDA (*csititgató mozdulattal Hiláryhoz*). Hadd!... (*Olgához, kedvesen*.) No ne félj! Hisz nem bánt senki! Holnap talán nyugodtabb leszel. Ugye Pista?

OLGA. Soha, soha!

HILÁRY. Ez az utolsó szava?

OLGA (*lehajtja fejét*).

HILÁRY (*megsemmisülve a kerevetre dől ; Magda hozzámegy, megsimogatja, s kérő, esdő tekintettel néz Olgára*).

OLGA (*heves belső küzdelem után*). Hát jó! (*Indul a műterem felé.*)

HILÁRY (*felugrik, csillogó szemmel áll*).

OLGA (*a műterem lépcsőjén megáll ; halkán*).
Magda!

MAGDA (*hozzásiet*). Parancsolsz?

OLGA (*habozva*). Magda kérlek... én azt hiszem, jobb... ha nem maradsz bent...

MAGDA (*meglepődik, aztán*). Ugy-e, látod, mindig mondtam!

OLGA (*görcsösen nyel*). Maradj itt... ebben a szobában... hogy hallhassam hangodat... ha hívlak... Megteszed? Ugy-e, megteszed!

MAGDA. Meg, meg!

OLGA (*a műterem felé el*).

HILÁRY (*pillanatig áll, majd a műterem felé gyorsan el*).

MAGDA (*fájdalmasan utána néz Hilárynak, majd elgondolkozva az ablakhoz lép, s mereven kinéz*).

OLGA (*hangja a műteremből*). Magda, ott vagy?

MAGDA (*felriad merengéséből*). Igen, itt vagyok! (*A zongorához megy, leül, néhány egészen halk ütem után azonban zokogva, a zongorára dől s kezébe temeti arczát*).

Függöny.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

NEGYEDIK FELVONÁS.

A szín ugyanaz, csak Magda szobra el van távolítva. Este van, a csillár ég.

ELSŐ JELENET.

MAGDA, KONCZ.

MAGDA (*a kereveten ül, látszik rajta, hogy nagy lelki izgalmak gyötrik ; erőltetetten s nehezen figyeli, a mit Koncz mond*).

KONCZ (*vele szemben széken ül, esernyőjével a kezében*). Ismételten kérem, segítsen rajtunk, nagyságos asszonyom. Az egész magyar művészet reputációjáról van szó!

MAGDA (*kitérőleg, miközben nyugtalanul figyel minden neszre*). Jó, jó, kedves tanácsos úr, hisz már mondtam, hogy megpróbálom, bár nem tudok biztosat ígérni. A férjemnek megvannak a maga ideái s ha a fejébe vett valamit, akkor minden hiába.

KONCZ. Kérem nagyságos asszonyom, tegye magáévá ezt az országos ügyet. A berlini kiállítás rendező-bizottsága most már három táviratot küldött a nyakunkra, mert megtudta, hogy Psyché már a mi tulajdonunk. A miniszterem egyenesen megparancsolta, hozzam el a szobrot vagy legalább is, hogy kapjak biztató ígéretet. Képzelve csak el nagyságos asszonyom, hogy milyen nehéz a helyzetem a miniszterrel szemben. Hogyan állítsak be hozzá, ha küldetésem nem járt eredménnyel? — Akkor — akkor *(homlokát törli)* még kitelik tőle, hogy nyugdíjba küld. Már pedig még két évem, három hónapom és nyolcz napom van a teljes nyugdíjképességemig.

MAGDA *(türelme végén, feláll)*. Ismétlem, mindent el fogunk követni...

KONCZ *(szintén feláll)*. Most már kissé megkönnyebbültem.

MAGDA *(m. f.)* Örölnék, ha segítségére lehetnék ebben az ügyben, de mostan... *(Várja, hogy Koncz búcsúzni fog.)*

KONCZ *(nem gondol arra, hogy távozzon)*. A hányszor beteszem a lábamat a maguk

házába, mindig az az érzésem, hogy szentélybe léptem! Milyen boldog ember ez a Pista!

MAGDA (*késérűn, önkéntelenül*). Azt hiszi?

KONCZ. Ez a meggyőződése, de tudja ezt különben mindenki. Pista ma Magyarország legnagyobb szobrászművésze, európai híresség! És mégis ez is eltörpül a maguk boldogsága mellett!

MAGDA (*ellent akar mondani, de aztán lemond róla. Kezet nyújt Koncznak*).

KONCZ (*kezet csókol Magdának*). Szóval, azt mondhatom a miniszternek, hogy a dolog rendben van?

MÁSODIK JELENET.

ELŐBBIEK, HILÁRY.

HILÁRY (*szakkóban, kalappal kezében, dúlt ábrázattal, sápadtan, mereven maga elé nézve, a műterem felől jön. Mikor Konczot megpillantja, kelletlenül meghökken.*)

KONCZ (*örömteljes felkiáltással*). Ni, hisz itt jön maga a mester (*feléje siet*).

HILÁRY (*barátságatlanul Konczhoz*). Te itt?

Mit akarsz, méltóságos uram? (*Ledobja kalapját egy székre.*)

KONCZ (*naivan mosolyogva*). Kitünő! (*Nevet.*) Hiába, mégis csak sokat ér, ha az ember megőrzi a jó kedvét. Mit akarhatok? — nem szólok egy árva szót sem! Igaz ugyan, hogy egy nagy kérésem volna hozzád, de olyan kedves és hatalmas pártfogom akadt, hogy most már teljesen fölösleges, hogy személyesen adjam elő ügyemet.

HILÁRY (*kérdőleg és unottan tekint Magdára*).

MAGDA. Igaz, Vállaltam a megbízatást, bár nagyon kétlem, hogy sikere legyen közbenjárásomnak.

HILÁRY. Mit jelentsen ez? Mit titkolódsz?

KONCZ (*jóízűen nevet*).

HILÁRY. Ne neved, kérlek! Semmi kedvem ahhoz, hogy élczelődjek! Mit akarsz tulajdonképen?

MAGDA (*Hiláryhoz szemrehányólag*). De Pista!

HILÁRY. Ah, mit!

KONCZ (*mégegyszer nevet, de látva, hogy*

Hiláry csakugyan nem tréfál, hirtelenül elkomolyodik). Bo-bocsánatot, úgy látszik, hogy roszkor jöttem. *(Hiláryhoz.)* Ilyennek még nem is láttalak. Mindig azt képzeltem, hogy egy igazán boldog embernél az ilyesmi ki van zárva . . .

HILÁRY *(csak hogy lerázza Konczot)*. Nincs kizárva, nincs, kedves barátom!

KONCZ *(menetközben)*. Akkor megyek. De holnap visszajövök a válaszáért. *(Még egyszer megáll.)* Csókolom kezét, nagyságos asszonyom! *(Hiláryhoz, halkán.)* Csak nincs valami baj?

HILÁRY *(unottan)*. Nincs, nincs.

KONCZ *(m. f.)* Remélem, boldog vagy mégis?

HILÁRY. De mennyire!

KONCZ. Mindjárt gondoltam. *(El.)*

MAGDA. Hála istennek! *(Fellélegzik.)*

HARMADIK JELENET.

ELŐBBIEK, KONCZ nélkül.

HILÁRY *(a ki az ajtóig kísérte Konczot, most visszatér és a kandallóhoz támaszkodik. Szünet.)*

MAGDA *(Hiláryhoz lép)*. Most pedig fel a fővel és nézd a dolgot úgy, a mint van.

HILÁRY *(elfordul)*.

MAGDA. Csak nem haragszol rám? Mit vétettem?

HILÁRY *(feltekint Magdára, aztán szomorúan)*. Semmit, Magda...

MAGDA *(folyton küzdve önmagával, megérinti Hiláry vállát s gyöngéden megrázza)*. Pista! Pista! Térj magadhoz! Ez nem lehetett másként!... Belátom!

HILÁRY *(szólni akar, de magába fojtja)*.

MAGDA. Igen, igen! Ennek így kellett jönnie!

HILÁRY. Nagy bánatot okoztam neked, fájdalmat, tudom. Magam legjobban szenvedek miatta. Azért semmi jóvátehetetlen nem történt.

MAGDA. Mert véletlenül előbb találtam

hazajönni, mint gondoltam, s ha nem jövök ... (*A kerevetre ül.*)

HILÁRY (*vállat von*).

MAGDA. De nem is erről van most szó ...

HILÁRY (*közbevág*). Igenis erről. Megakadályozhattad volna, hogy idáig fejlődjenek a dolgok!

MAGDA. Én?

HILÁRY. Nem kértelek két héttel ezelőtt, hogy küldd el? Nem tetted. Mindkettőnk sorsa a te kezében volt. Megakadályozhattad volna.

MAGDA. Talán, de nem akartam. (*Határozottan.*) Nem akartam! (*Nehezen leplezett megindultsággal.*) A mi boldogságunk addig tartott, a míg mindaketten annak tekintettük ... Egyikünknek terhére vált, ... s ezzel értéktelenné lett a másiknak is ... (*Fájdalmát elharapva.*) Nem szemrehányásnak mondom ezt Pista ... (*Kedvesen.*) Ki tehet erről?

HILÁRY (*maga elé néz, aztán*). Vessünk véget ennek a kínos beszélgetésnek!

MAGDA (*elcsüggedve*). A hogy akarod. Ha nincs egyéb mondanivalód ... (*Indul.*)

HILÁRY (*kétségbeesetten*). Mit mondjak az istenért? Hiszen mindent tudsz, mindent! Csak nem lehetett meglepetés neked?

MAGDA (*fejét rázza*). Magam mondtam, hogy mindenre el voltam készülve.

HILÁRY. Nos, hát akkor?

MAGDA (*mintegy magában*). És mégis reménykedtem... és bíztam. (*Leül.*)

HILÁRY. A művész is csak ember... magad mondtad. Igazad volt. Könnyelműen belementem a játékba, a melyet te talán még nagyobb könnyelműséggel, vállaltál. Túlbecsültem erőmet... (*Szünet.*) Semmit sem akarok szépítgeni, semmitsem...

MAGDA. Minek is?

HILÁRY. A mióta láttam... úgy láttam, elvesztettem az eszemet és nem pillanatnyi megfélekezés volt. Ez mélyebb dolog volt. Hazudnék, ha azt mondanám, hogy küzdöttem ellene. Nem küzdöttem. Sőt: vártam, lestem a pillanatot...! (*Szünet.*)

MAGDA. Férfi vagy. Ez minden.

HILÁRY. Ah mit! Gyáva voltam! Visszaéltem a helyzettel, a bizalmaddal! Lassan, tervszerűen beháloztam áldozatomat. S hogy

ő is majdnem beleszédült, — nem csoda. — Mért, miért nem hallgattál rám, mikor még nem volt késő? Miért tetted kockára boldogságodat?

MAGDA. Az én boldogságom nem ért többet.

HILÁRY (*készerűen*). Nem? Nem ért semmitsem, hogy szerettelek tíz esztendőn keresztül, szerettelek, hogy csak neked éltem, csak neked? És igazán szerettelek...

MAGDA (*halkan*). Tudom. Tudom, hogy szerettél, hogy most is becsülsz, szeretsz, — talán. De nem úgy a hogy kívánom magamnak. (*Hiláry felé fordul, kedvesen.*) Azért ezt a kis szeretetet sem fogom neked elfelejteni. Hisz te, meghoztad volna nekem azt az áldozatot is, — nem kételkedem benne — lemondtál volna, magadba fojtottad volna keserűségedet, szenvedéseidet... (*Elgondolkozik, összeharapja ajkát, aztán határozottan.*) Szerencse, hogy erre nincs már szükség. Szabad vagy. (*Felkel.*)

HILÁRY (*kicsinylő mosolylyal*). Szabad! Szabad! Azt magam is tudom. Mindig szabad voltam, s most is az vagyok.

MAGDA. Nos hát! Nincs akadályja annak, hogy a szabadságoddal élj. Hozzám nem köt többé semmisem. Semmi. Gyermekeink nincsenek — s most hálát adok az Égnek, hogy nem adott, — magam : meg tudok állni a lábamon. Szóval, akármilyen szabad voltál eddig is : most már nincsenek kötelességeid s ez a fő. Legalább velem szemben nincsenek.

HILÁRY (*szomorúan*). Magda!

MAGDA (*m. f.*) Már most : alkudjunk meg a viszonyokkal? Az nem fér össze a természetemmel. De a tieddel sem. Te szereted Olgát — ő téged, s boldoggá is fog tenni. — Téged boldoggá tenni : — látod, ez volt az egyetlen vágyam egész életemben! Már akkor, mikor még nem is ismertelek, már akkor is arról ábrándoztam, mi mindent el fogok követni, hogy boldoggá tegyem azt, a ki eljön értem. Imádni akartam őt, mint egy magasabb lényt és gyönyörködni a boldogságban, a melynek én vagyok az okozója! S a mikor jöttél, megesküdtem, hogy boldoggá teszek, olyan boldoggá, a milyennek saját magamat éreztem...! (*Szünet.*) Egy ideig ez talán sikerült is. De aztán félem-

letesen, váratlanul közeledett az igazság. Belenéztem vakító fényébe... (Szünet.) Jött ő, az erősebb! (Egyszerűen.) Ő boldoggá fog tenni.

HILÁRY (meghatottan hozzá lép s a keze után nyúl).

MAGDA (kivonva kezét Hiláryéból). A lelkek harmoniája — emlékszel?

HILÁRY (erőt vesz magán). Kérlek ne folytasd, nem tudom hallgatni! Csak nem akarsz elhagyni?

MAGDA. Elhagyni? (Fejét rázza.) Széjjel megyünk, mint jó barátok. Ti együtt boldogok lesztek, tudom, én pedig — idővel — abban a tudatban, hogy azok vagytok...

HILÁRY (elérzékenyedve). Magda! (Át akarja karolni.)

MAGDA (gyöngéden elhárítja az ölelést, erőltetett nyugalommal, kedvesen). Pista, ne! Ne hazudjunk többé egymásnak...

NEGYEDIK JELENET.

ELŐBBIEK, OLGA.

OLGA *(első felvonásbeli öltözetében, kis útitáskával a kezében, kalapban balról. Hiláryt és Magdát megpillantva, ijedten visszavonul).*

MAGDA *(Olgát észrevéve).* Olga, Olga! Gyere no! — *(A lépcsőhöz siet, s Olgát kezénél fogva, a szobába vezeti.)*

OLGA *(ellenkezve követi, majd lesütve tekintetét, Magdának és Hilárynak hátat fordítva áll).*

MAGDA *(meglepetve).* Mi az, Olga? Hová készülsz? Mit akarsz? *(Kiveszi az útitáskát Olga kezéből.)*

OLGA *(nem felel, aztán zsebkendőjével eltakarja a szemét).*

MAGDA. Csak nem akarsz elmenni? Olga! *(Átöleli.)*

OLGA. Ne nyúlj hozzám! Olyan nyomorult vagyok . . .

MAGDA *(szeretettel).* Ne sírj! Nem vagy te nyomorult! Egy cseppet sem haragszom rád Olga! Hallod? Egy csöppet sem! Ha van bűnös, akkor én is az vagyok. Miért nem vigyáztam rád jobban?

OLGA (*zokogva*). Úgy szégyellem magamat. Ne, ne! Megyek, megyek már! (*Letörli könnyeit.*)

MAGDA. Pista nem enged. Hiszen úgy szeret!

OLGA (*feltekint*). És te?

MAGDA. Istenem, én... én... halálom pillanatáig szemrehányásokkal illessem magamat, hogy megakadályoztam két ember boldogságát?

OLGA (*hirtelenül*). És te elhinnéd rólam, hogy elvenném boldogságodat? Hogy én senki-semmi leány azzal háláljam meg sok jószágodat, hogy miután megcsaltalak, ki is turjalak a házadból?

MAGDA. Istenem, ha múltó dolog, szalma-tűz lett volna, — bevallom — elég gyöngö lettem volna arra, hogy bevárjam a kiábrándulást! (*Hiláry felé fordulva.*) Nem vagyok olyan nemes, a milyennek gondoltok. (*Olgához.*) De te is szereted őt, úgy mint ő téged, komolyan, igazán, — nem?

OLGA (*nem felel, lesüti szemét.*)

MAGDA. Akkor a helyzet világos.

ÖTÖDIK JELENET.

ELŐBBIEK, SZOBALÁNY.

SZOBALÁNY (*Olgához*). Itt a kocsi, kis-asszony.

OLGA. Köszönöm. És a bőröndöm?

SZOBALÁNY. Már rajt van a kocsin.

OLGA. Azonnal. (*Kezet nyujt Magdának.*)
Isten veled!

SZOBALÁNY. (*El.*)

OLGA. Bennem is van még becsület, akár-milyen komisz vagyok is. Hál' Istennek, hogy ezen is túl vagyok! Úgy érzem magamat, mintha egy métermázsa ólmot gurítottak volna le rólam! És most megyek. Isten vele Hiláry! (*Hiláryhoz lép és megáll előtte.*) Ha fáj egy kicsit a szíve (*küzdvé a könnyeivel*) tegyen úgy, mint én: gondoljon Magdára... adja ide a kezét!

HILÁRY (*gépiesen kezet nyujt*).

OLGA. Így ni! Velém pedig tegyen úgy, mint az agyagmintáival, ha megvannak nemesebb anyagból! (*Könnyezve.*) Törje darabokra az én emlékemet is... (*Elfordul.*)

HILÁRY (*mozdulatot tesz Olga felé*).

OLGA (*gyorsan Magda felé fordul, hozzá-szalad s tiltakozása ellenére kezét csókol-neki, sok bensőséggel*). Bocsáss meg — ha tudsz! (El.)

MAGDA. Olga! (*Utána néz és erőt véve magán, nagy elszántsággal Hiláryhoz.*) Pista — a boldogságod!

HILÁRY (*nem felel, az ablakhoz megy s mé-reven kinéz, majd hátraszól*). Azt hiszed — hogy — a boldogságom? (*Küzd önmagával s a kijárat felé indul; útközben felkapja a széken fekvő kalapját.*)

MAGDA (*remegő hangon, félelemmel*). Hová mész?

HILÁRY. Utána... (*A nélkül, hogy oda-nézne, Magda felé nyújtja kezét, megszorítja s aztán gyorsan el a főbejáraton*).

MAGDA (*a lépcsőnél leroskad*).

Függöny.

